

Előfizetési árak:

A kiadóhivatalban átveve:

Egész évre . . . 8 frt — kr.
Negyedévre . . . 2 „ — „

Helyben házhöz hordva:

Egész évre! . . . 10 frt — kr.
Negyedévre . . . 2 frt 50 kr.

Vidékre postán szállítva:

Egész évre . . . 12 frt — kr.
Negyedévre . . . 3 „ — „

TISZÁNTÚL

POLITIKAI NAPILAP.

Megjelenik minden nap a hétfői és ünnep utáni napok kivételével

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Apáczai u. 3. sz.

A szerkesztőség kéziratok visszaadására vagy megőrzésére nem vállalkozik.

Előfizetések és hirdetések a kiadóhivatalhoz intézendők.

Egyes szám ára 4 kr.

NAGYVÁRAD, márczius 18.

Dualizmus és gazdasági közösség.

(K. Ö.) Nagy visszatetszést kelt mindenfelé, hogy az osztrákok újból izgatni kezdenek a gazdasági kiegyezés ellen; annival inkább, mivel a Széll-kabinet megalakulásakor Ausztriában az volt a nézet, hogy Széll Kálmán programja biztosítékot nyújt aziránt, hogy a gazdasági közösség folytonossága a monarchia és a két állam gazdasági érdekei tekintetében megszakítani nem fog.

Már pedig, ha az osztrákok kívánják a gazdasági viszony végleges rendezését, mely egyfelől megfeleljen a dualizmus céljainak, másrészt meg a két egyezkedő fél gazdasági érdekeit kielégítse, akkor kár lesz a kiegyezési törvényjavaslatok akár egész komplexuma, akár az u. n. Széll-féle formula ellen agitálni. Mert igaz az, hogy Széll Kálmán az egész szabadelvű program és a szabadelvű párt hívének vallotta magát; az is igaz, hogy Magyarország kiállotta a politikai és pártválságot, anélkül, hogy ideát a dualisztikus eszme elhomályosult volna; az is köztudomású, hogy Széll Kálmán a gazdasági kiegyezés rendíthetetlen hívének vallotta magát, de nagy kérdés, hogy a szabadelvű párt mostani alakjában meddig megy el egy oly kiegyezés megkötésében, mely az osztrákok felfogása szerint felel meg a dualizmus céljainak.

Nem akarunk most arra utalni, hogy a volt nemzeti párt semmi körülmények között sem nyújthatna segédkezetet oly

kiegyezés megkötéséhez, mely a status quót rosszabbítaná. Széll Kálmán is nyíltan kijelentette a parlamentben, hogy szükségesnek tartja a kiegyezést, de csak akkor, ha az a magyar érdekeket nem sérti. Mindezt egybe látjuk, hogy minálunk megvan a hajlandóság arra, hogy oly kiegyezést kössünk, mely a dualizmus céljainak megfelel. A közjogi ellenzéken kívül nincs párt, mely a kiegyezést — a részletkérdésektől eltekintve meg nem szavazná.

Az még a kisebbik baj, ha Ausztriában csak azért izgatnak most a gazdasági kiegyezés ellen, hogy ezzel Thunnak megkönnyítsék a visszavonulást, aki tudvalevően ischli megállapodás tekintetében van obligóban Nagyobb baj az, hogy oly gazdasági kiegyezés érdekében folyik az izgatás, mely szerintök megfeleljen a dualizmus céljainak.

A dualizmus céljainak előtérbe toléása volt az, mely miatt Ausztria Magyarországot az első gazdasági kiegyezés óta megsarcolta. A 67. évi kiegyezés a külügy és a hadügy közösségét mondja ki. Erre való tekintettel az 1867. évi XII. t. cz. a gazdasági közösség módozatait állapítja meg, kimondván mindenek előtt az ország gazdasági önállóságához való jogát és szuverénitását. Ha a dualizmus célja a két államfél politikai erősségének emelése, akkor a dualizmus céljainak józan logika szerint oly gazdasági kiegyezés felel meg, mely a két államot közgazdaságilag erősítve, közvetve azok politikai súlyának emeléséhez járul. És semmikép sem az olyan kiegyezés, mely az egyik

államfél gyengítését célozza. Nem szükséges mondanunk, hogy a gyengített államfél három évtizeden át mi voltunk. Az erre való törekvésnek a koronája az ischli klauzula volt, mely mást nem célozott, mint elalkudni az országnak az önálló gazdasági berendezéshez az 1867. XII. t. cz. által biztosított jogát és kimondani a gazdasági közösséget oly módon, mint megvan a külügyi és hadügyi közösség.

Hogy a gazdasági kiegyezés ily alakban tetszenék az osztrák cenzuralista politikának, azt elhiszszük, de hogy Magyarországon erre kormányt és pártot a Bánffy br. kormánya és pártja bukása után találni nem fognak, az is biztos. Méltányos és igazságos gazdasági kiegyezést akarunk, de nem olyant, mely a dualizmus érdekeinek hangsúlyozása mellett Magyarországot zsarolja és az osztrák kizsákmányolás ellen egyetlen biztosítékunktól, a gazdasági önállósághoz való jogunktól akar megfosztani, ez sem a dualizmus céljainak meg nem felel, sem a gazdasági közösség folytonosságát sem biztosítja. Sőt, először oda fog vezetni, hogy az önálló berendezkedés jogi álláspontjáról átmenyünk a törvény biztosította tényleges állapotra és ennek megvalósításával a dualizmus alapjainak a kikezdésére. Magyarország önálló gazdasági berendezése, legalább azt hiszszük, legkevésbé felel meg a dualisztikus eszmének.

Az osztrákok tehát jól teszik, ha nem izgatnak oly kiegyezés ellen, melynek meg-hiusításától első sorban nekik van okuk félni.

A „TISZÁNTÚL“ TÁRCZÁJA.

Nem messze esik az alma a fájától.

Irta: Kiss Rezső.

Csapó Péter már három álló este rimánkodott az apjának.

Ugy kérte mint a kis gyermek. Még sirt is az a nagy, erős, délceleg legény. Mikor huszár volt, aztán a vitéz őrmester ur gondosságára miatta 8 órai kurtavas dukált ki a számára, hát még az arca sem rándult meg, fel sem vette és most sirt az apja előtt, sirt, sirt mint egy fehér cseléd.

Hát úgy esett a dolog, hogy addig járt Péter a szomszédba, míg egyszer csak úgy megvette a szívét, az esztét a szomszéd leánya, Hajnal Maris, hogy annak a tulipiros két orozájára, bogár fekete szeme egyre előtte volt, ébren és altában, vele volt egyre, mint a fény az árnynyal!

Megszerette. Igazán, a szívéből. A leány is jó szívvel volt hozzá nagyon. Hát rendén is lett volna a dolog egészen, mert már Péter letudta a katonaságot, aztán Maris is megérte már tizenkilencszer a dióverést, nem lett volna hát semmi sem az utjokban, hogy az Isten házában is elmondják azt az édes, boldogító szót: »szeretlek!« amit már sokszor mondtak egymásnak, de hát Csapó

János uram — a Péter apja — is beleszólt a dologba.

Egy nagy birtok pere volt János gazdának a Maris apjával, a minek a vége az lett, hogy Csapó János elvesztette a pert s negyven hold jó földet tartozott birtokába adni az ellenfelének: Hajnal Mártonnak, Mert hát a bíróság úgy találta, hogy bizony János gazda csak úgy elszántotta a szomszédját azt a sok földet.

E miatt a per miatt aztán Csapó halálos ellensége lett a Maris apjának.

Földrablónak, tolvajnak nevezte uton utfélen. Hogy engedte volna hát, hogy a fia abba a familiába házasodjék bele!

De meg már ki is szemelte napa asszonyának a gazdag Pénzes Julesát.

Péter már azt is mondta az apjának, hogy ha másképpen nem lehet, hát az akarata ellenére, a beleegyezése nélkül is elveszi Marist.

— Nem engedem! rivált reá dühösen az apja! Ha fiam akarsz maradni, akkor megfogadod a szavamat!

— Édes apám ebben az egyben nem hajthatok a szavára, csak a szívemre. Szeretem Marist végtelen . . . az is engemet . . . Bele van vésve a lelkembe, a gondolatomba az arca, hogy nincs hatalom, a melyik kitöröljön onnan. Maris becsületes, jó leány. Nem lehet kelmednek ellene kifogása. Ha édes apám úgy szeret, mint a hogy minden tette, szava mutatta, akkor nem lehet az, hogy bele ne egyessüljön abba, hogy én meg a Mari egy pár legyünk.

Lássá, mióta az édes anyám meghalt, — az Isten nyugosztalja, áldja meg a haló porában is — olyan kihalt ez a ház, olyan komor. Hiányzik belőle a gondos, szerető asszony, a ki tesz, vesz, rendezget, a ki édes szavával, kacagásával életet adna ebbe az egyhangúságha!

Ha Maris az asszonyom lesz, meglássá kelmed nem lesz a mi házunk olyan kihalt . . . üres, mint a temető.

Aztán módos leány is a Maris meg szép is, becsületes is. Ha az apja vétett is kelmed ellen, arról ő nem tehet!

— Elég! Tudom a többi! Jó módu leány azt mondom, az bizony. A rablott földből lessz az. Becsületes!? Majd elválk hány zsákkal telik. Hát az anyja nem megszökött a vicce nótáriussal!? Talán már a nagy szerelemben azt is elfelejtetted. Nem messze esik pedig az alma a fájától!

Szünet állott be.

Ezer és ezer gondolat villont át a Péter agyán. Aztán megint megszólalt:

— Jól van apám! magam ura vagyok. Azt tehetem, a mit akarok. Ha kitagad is, ha eltaszit is, a mivel fenyeget, legyen, azt sem bánom. Van erőm, kitartásom. Szegény leszek mint az utolsó napszámás, de boldog, azért a leányért mindent eltűrök, szegénységet, nélkülözést, eltartom a két kezem munkájával! Tudom, hogy csak akkor leszek becsületes ember talpig, ha azt a leányt nem hagyom a fakép-

A szoczialisták panasza. A szoczialisták nyílt levelet intéztek a pártvezérekhez: gróf Apponyi Alberthez, Kossuth Ferenczhez, Polónyi Gézához és gróf Zichy Jánoshoz, előadván a sérelmeket, melyeket az új kormány működése óta szenvedtek. A pártvezéreket arra kéri, hogy ezeket a sérelmeket akár interpelláció alakjában, akár a költségvetés tárgyalása rendjén tegyék szóvá a képviselőházban. A sérelmek közt fölemlilik, hogy szoczialista Groszmann Miksának Baján és Schwarcz Miksának Kolozsvárt nem engedte meg a rendőrség, hogy mint szoczialista képviselőjelöltek programbeszédet tartsanak.

ORSZAGGYÜLES.

A képviselőház ülése.

Budapest, március 18.

A mai ülés Bartha Ödön beszédével kezdődött, a ki a költségvetés általános vitájának utolsó szónoka volt.

Bartha főleg a miniszterelnök tegnapi beszédével foglalkozott igen behatóan. Beszéde elején gunyosan emlékezik meg egy félhivatalos újság közleményéről, mely a tegnapi miniszterelnöki beszéd hangját »előkelőnek«, formáját megkapónak, közjogi fejtegetéseit meggyőzőnek mondja. Különös dolog, hogy az alkotmányosság 32-ik eszfeendőjében külön meg kell dícsérni egy miniszterelnököt, mert beszédének hangja előkelő. (Derűtlenség.)

Ami pedig közjogi fejtegetéseit illeti, az éppen nem volt meggyőző, azokkal legalább, akiket meggyőzni akart — a közjogi ellenzék tagjait — egyáltalában nem győzte meg. (Zajos helyeslés.)

Majd a fuzióról beszélve azt veszedelmesnek mondja, mert a tulságosan hatalmas szabadelpárttal szemben az osztrákok és a közös miniszterek követelései is túlzottabbak lesznek.

Ezután hosszabban fejtegeti az önálló vámterület előnyeit és kéri a miniszterelnököt, hogy ne arról beszéljen, hogy mennyi levelet szállít a posta.

Szell Kálmán: Azt nem arra mondtam.

Bartha Ödön: Tudom, majd rátérek arra is, hanem azt tessék nézni, hogy iparvezékekért mennyit fizetünk mi Ausztriának.

Figyelmébe ajánlja a miniszterelnöknek a kartellek megrendszabályozását. Ezt a kérdést a kiegyezési kérdések komplexumán kívül sürgősen kell rendezni.

Tisza Istvánnal szemben megjegyzi, hogy

nél... Mához egy hétre jegyet is váltok velem!

— Meg mered tenni?!

— Meg! Isten engem úgy segítjen!

— Akkor kitagadlak, a portámon soha többet meg ne lássalak... De ha Pénzes Marit veszed el, akkor szeretlek, mint eddig... Válassz!

— Nem eladó a szívem! édes adám. A mit mondtam, megteszem!

Én megesküszöm, hogy az a leány még sem lesz a te feleséged.

* * *

Szent András estjén vidám zene hangjai hallatszottak ki a Hajnal Márton házából.

Nagy ünnepség volt ott.

Péter tartotta a kézfogóját a Hajnal Marissal. Ott volt a fél falu, még a tisztelendő ur és a jegyző is ur megisztelték a házat.

De Csapó János nem volt ott. Beült a nagy házba s míg a szomszédban olyan nagy vigassággal voltak, hogy a ház oldalát majd kirugták, ő meg busult, epekedett, mint a kinek kedves halottja fekszik a ravatalon.

Athallatszott hozzá is a zene, a nóta és ugy a szívébe nyilallott annak minden hangja, hogy megkábult tőle. De hogy is ne, mikor olyan nagyot tett ellene a saját vére, a fia! Az ő halálos ellenségének a barátjává, fiává szegődött! Nagy sor... nagy biz az! Ezen az estén százszor kitagadta a szívéből, a vagyónából. Másnap majd eladja a tanyáját, a házat... mindent pénzre tesz, aztán osztogatja a

a zárszámadás fölszegei igenis rezervák, de ezek a rezervák nem üdvös reformalkotásokra gyűjtetnek, hanem a telhetetlen katonai moloch etetésére. Láttuk ezt a 30 milliós póthitelnél. Tessék a perrendtartást a lakosság adózó erejének fokozásában keresni. Nem fogadja el a költségvetést. (Zajos helyeslés a szélsőbalon.)

Az általános vita bezárása.

A költségvetési vita bezárása után Szell Kálmán miniszterelnök szólalt fel. Bartha Ödön egynemely kifogásaival kíván foglalkozni. A képviselő ur ugyan érzékeny oldalakat érintett, de mélyre nem hatolt. Tetszeni nem tudott. Igaza van Barthanak abban, hogy a közjogi definícióknak szabatosnak kell lenni, Ezi a vágyat visszafordíthatja. Szóló nem beszélt közös hadseregről, de közös védelemről. A képviselő ur azonban egységes és egész hadseregről beszél. Szóló kifejezésében szigorúan tartja magát a 67. XII. megfelelő szakaszaihoz, úgy a hogy azt Deák és Andrassy interpretálta. Éppen ilyen helytelen az a vád, mintha a szóló a gazdasági önállóság jogát a 67-iki kiegyezés vívmányaként állította oda.

Ő fentartásról, megőrzésről beszélt, de nem visszaszerzésről. Végül kijelenti, hogy vannak ürök, hézagok, bajok, megoldatlan feladatok, de minden erejével azon lesz, hogy a bajokat orvosolja, a feladatokat megoldja. (Zajos helyeslés a jobboldalon és a középben.)

Bartha Ödön fölré magyarázott szavait igazítja még helyre, aztán a Ház a költségvetést általánosságban elfogadta.

A kisebb tárczák költségvetése

következett ezután.

A kabinetiroda tétéleinél Komjáthy Béla szólalt fel és a közös kabinetiroda működését és szervezetét kifogásolja.

Válaszol a miniszterelnök tegnapi beszédére és azon reményének ad kifejezést, hogy a miniszterelnök vagy a tények előre látásával alkalmat fog neki nyújtani a gyanunak megczafolására, vagy pedig kijelenti, hogy nem volt oka olyan gyanut feltenni, melyet a sajtó egyrésze a miniszterelnök tegnapi beszédének szóra vonatkozó részében talál. A tételt nem fogadja el.

Szell Kálmán: A pragmatika sankezióból folyólag, mivel az udvartartás közös, viseli Magyarország a kabinetiroda költségének felét. A törvényhozás már 30 éve mindig megszavazta a kabinetiroda költségének felét; ha tehát ez törvénybe nincsen is, de a gyakorlatban tényleg meg van. Kijelenti, hogy a kabinetirodában vannak magyar funkcionáriusok is, akik a magyar ügyeket látják el. Ennélfogva kéri a tétel elfogadását. Komjáthy másik személyes vonat-

kozású kérdésére felolvassa tegnapi beszédének azt a részét, amelyben Komjáthy objektív kritikáját kéri be. Kijelenti, hogy ehhez sem hozzatenni valója, sem elvenni valója nincs. (Elyeslés jobbról.)

Az országgyűlési tételnél feláll Polónyi Géza.

Polónyi Géza: T. Ház! Én csak néhány szóra kérem szives türelmüket, hogy jelezsem azt, hogy a magam részéről az ez alkalommal folytatandó költségvetési vitának nem szándékozom a t. háznak szives türelmét igénybe venni, nem pedig különösen azért, mert egyrészt erkölcsi kötelezettséget érzek arra nézve, hogy azok, a melyek elmolasztattak, kellő időben pótoltsanak. Másodszor főleg azért, mert őszintén óhajtom, hogy a kuriai bírásokra vonatkozó törvény mentől előbb megalkotható legyen egyenesen és kifejezetten azon czélzattal, hogy annak a jövő évre szóló hatása már az idén biztosíttassék. Ennél fogva a magam részéről mindent meg akarok tenni arra, hogy ez az időpont mentől előbb bekövetkezzék. Teszem azt annyival inkább t. ház, mert hiszen a dolgok rendes, normális menete mellett az idén még egy költségvetési vitát kell folytatnunk, a amikor bőven fog alkalom kínálkozni arra, hogy a kormány programjával és közjogi állásával szemben objectív érveimet elmondjam. Erre való tekintettel ma csak egy rövid dolgot vetek fel. A mi közjogunknak és egyáltalában jogtörténeti fejlődésünknek mindenesetre egyik kétségtelenül kimagasló tényezője az országgyűlés. Az országgyűlés azonban közjogi munkálatokban, az ő elvi jelentőségű határozataiban, egyes kérdésekben alkotott praecedensek tekintetében csak hosszú keresés után tudja ezeket kipuhatólni. Őszinte óhajom, hogy a gazdasági bizottság vegye figyelembe, nem volna-e esetleg czél szerű, ha a különböző nagyobb jelentőségű elvi határozatok és pedig a házszabályokra vonatkozó is lehetőleg összegyűjtessenek.

A Ház ezt a tételt is elfogadja és ezután az állandó országgház építése tételénél Szabó Imre előadó javasolja az azzal kapcsolatos jelentés tudomásul vételét.

A tételt elfogadják s a jelentést tudomásul vették és az elnök 5 perc szünetet ad.

Szünet után a közösgyi kiadásokra térnek át.

Komjáthy Béla szól ehhez a kérdéshez és a külügyi képviselőlet gyatraságát teszi szóvá s kifogásolja, hogy a külügyhöz sem a miniszternek, sem az országgyűlésnek szava nincs.

A részletek tárgyalásánál egész a miniszterelnöki tétélekig eljutottak.

Ülés vége 2 órakor.

szegények között, hogy annak a rossz kölyöknek ne maradjon semmi. Hadd érezze a haragját.

Hej ha a Pénzes Julcsát vitte volna az oltárhoz, a kit ő komendált neki, akkor nem ilyen estjé volna neki sem, hanem örömeben most ott tánczolna sort a suhancz legényekkel, olyan fürge lenne, hogy nem érezné a hatvanöt év terhét a vállán... De így... hej iszonyu érzés lakja most a lelkét!...

No de meg is bünteti azt a rossz fiut. Nem ismeri többé fiának.

Kitagadja!

Ki azt!

Igy gondolkodván Csapó János, izgatottan ugrott fel helyéből.

Kinyitotta a supládák komótót. Kiszedte belőle az ünneplő ruháját. Öltözködött. Majd széttépte míg felhuzta magára, hogy rángatta. Aztán megint előlkezde a haragoskodást. Dult, fult.

— Majd megmutatom én neki! Ki tagadom. Nem csak úgy szóval, de igazán! De hát aztán! Azért mégis csak az akaratom ellenére tesz. Azért mégis az én ellenségemnek lesz a barátja. Avval szövetkezik. Ez az ami majd megbolondit. De nem történhetik meg. Atmegyek most nyomban és ott a falu népe előtt teszem csuffá azt a földrablót és a leányát... Ugy... ugy! Iszonyut tesztek! Olyat, hogy örökre áthuzsam a számításukat. Megmutatom, hogy nem kevélykedhetik az a tolvaj, földrabló, hamis perlekedő azzal, hogy a fiam az ő fia iett!

E közben leakasztotta a szegről a kis pisztolyát, amelyikkel szüretkor durrogatni szokott. Azután megöltötte.

— Ha az a rossz engedetlen kölyök ott nem hagyja tüstént a kézfogót meg a leányt is örökre, hát ez a pisztollyal teszek törvényt. Agyon lövöm azt a földrabló gazembert, amiért a fiamat elcsábította. Megölöm! Meg! De mégis az én akaratomnak kell megállani.

Indult Csapó János kifelé az udvarra, de ott megállott s mintha a hős esti szellő csillapította volna a haragja tüzét, mást gondolt.

— Nem érdemli meg az a hitvány ember, hogy miatta tömlöczbe kerüljek! Nem még a lelke sem! Sem ő, sem a leánya, sem semmiféle pereputtya! Hanem ha kell megölöm azt a rossz kölyköt. Azt igen!

A zene hangjai megint áthallatszottak. Csapó János a fejéhez kapott. Kirohant az utcára. Zsebébe dugta a pisztolyt. A másik perczben már bent termett a Hajnal Márton udvarában. Az ablakon át benézett a nagy házba, ahol a vendégsereg mulatott.

A táncz épen javában állott. A fia Marissal tánczolt!

Csapó János belökte az ajtót. Se' szólt, se' köszönt. Oda ugrott a tánczó Maris és Péter elé. A leányt kiszakította a fia kárjaiból.

Nagyot kiáltott, hogy szinte regett bele a ház.

— Péter! Takarodj ki rögtön ebből a házból! Én parancsolom!...

— Edes apám, az Istenért!?

A megfertőzött Körözs.

— A káptalan tiltakozása. —

Sokszor irtunk már arról a veszélyről, mely a Körözs-menti községeket és Nagyváradot fenyegeti a Bihar-Szilágyi olajgyár azon eljárása által, hogy a gyárban hasznavehetetlen petroleum és vitriol-salakot beocsátják a Körözsbe s ezáltal annak vizét megmérgezik.

Csak nemrég láttuk ezt beigazolva a kutház közelében szedett jég által, a hol tisztán kitűnt e jég közzé fagyott mérges salak.

A helyszíni tárgyalás holnap, hétfőn lesz Mező-Telegden, a melyen Nagyvárad városa is képviselve lesz s tiltakozni fog a víz megfertőzés ellen.

A nagyvárad i. szert. káptalan, mint szintén érdekelt, tegnap nyújtotta be az alispánhoz tiltakozását, a melyben erős érvekkel bizonyítja a fertőzés káros hatását.

A káptalan beadványa a következő:

Tekintetes Alispán Ur!

A bihar-szilágyi olajipar részvénytársaság m-telegdi gyártelepén a felhasznált szennyvizek levezetése céljából létesített vizimunkálatok és viziművek engedélyezése ellen a 3304/94 sz. hirdetmény alapján káptalanunk, mint kisjenői birtokos, észrevételét a következőkben terjeszti elő:

Kétségtelen, hogy a gyárból kijövő szennyvíz a közegészségre ártalmas anyagokat tartalmaz; igazolja ezt a evgyvizgálat is, amely szerint az Egres patak teljesen fertőzve van, minél fogva a szennyvizeknek az Egres patakon keresztül a Körözs folyóba való levezetését maga a kulturmérnökség sem javasolja.

Az a feltevés, mintha a Körözs vize nagy víztömegénél fogva a belező szennyvizek fertőző alkotórészeit föloldja, vegyíti el és így ártalmatlanná tenné: nem nyer igazolást sem a vegyvizgálat, sem a kulturmérnöki előadás által.

A Körözsből kiemelt próbavizek megvizsgálása és annak eredménye semmit nem ér, arra véleményt alapítani nem lehet.

Hiszen Frank Ödön a belügyminiszteri szakértő, véleményében határozottan állítja, hogy a gyár vizeit este 6 órakor eresztik le, a próbavíz pedig délután szedték, tehát Frank Ödön előterjesztése szerint is »a próbavizek már akkor vétettek, mikor a gyári csatornából az estig

ülepedett szennyvíz már régen elfolyt s mikor tulajdonképen alig jut egyéb beléje, mint a letisztításnál használt hűtővíz, ennél fogva természetes, hogy a csatorna vize a szennyezésnek csak nyomait mutatja.«

Ezt mondja az egyik szakértő: Frank Ödön. A kultur mérnöki vélemény is azt mondja: »hogy a próbavíz kivételénél nem követelt az eljárás, ami hasonló esetben követettni szokott.«

Ha ezen szakértői nyilatkozatokhoz és véleményekhez hozzáadjuk még azon igen fontos körülményt, hogy egyáltalán nincs konstánálva azon vízmennyiség, amely a gyárból elvezetetik és így vélemény sem adható, hogy a Körözs vize, alacsony vízállás mellett, elegendő-e a gyárnak ismeretlen mennyiségű szennyvizeit s annak fertőző alkotórészeit úgy elvegyíteni, neutralizálni, hogy az az emberi és állati egészségre most vagy később ártalmas ne legyen.

Ugy lehetetlen be nem látni azt, hogy a gyártulajdonos részvénytársaság nincs abban a helyzetben, hogy megczáfolni tudná a panaszok és kifogások jogosultságát és azt, hogy *midőn szennyvizeit a Körözs folyóba bocsátja, a közegészségi törvények ellen s a vízjogi törvény 24 §-a ellen vét, amit sem az érdekelték túrni nem tartoznak, sem a hatóság megengedni nem jogosított.*

Mert bármennyire oltalmába vegye is a törvényhozás az iparvállalatokat és az azokhoz fűződő érdekeket; de a legfőbb érdekét képező és törvények által biztosított közegészség ügyét veszélyeztetni nem szabad s a szerzett és törvény által védett jogokat, a halászati, a vízhasználati jogot az iparvállalatok kedvéért tönkretenni, a jogosított kárára lehetlenné tenni jogtalanság volna.

Mindaddig tehát, míg a kérvényező részvénytársaság beigazolni nem képes, hogy a gyárból a Körözs folyóba lefolyó szennyvizek, az ember és állat egészség ügye, a haltenyésztés és halászati jog gyakorlására és a vízhasználati jog érvényesítésére ártalmatlanok: *a tervezett vizimunkálatok és viziművek engedélyezése megtagadandó.*

És minthogy ez mindezeig a részvénytársaság részéről igazolva nem lett: *az engedély megadása ellen tiltakozunk.*

Káptalanunkra, mint kisjenői birtokosra, a Körözs vízének a szennyvizek által történt megfertőzésén és ennek a közegészségügyre felelté káros és veszélyes hatásán felül, a lehető legsebéresembebb az a körülmény, hogy a szennyvízzel lefolyó petroleum, ásvány, olaj és kátrányanyagok a Körözs vízébe bejutása s annak felületén megmaradván, — a Körözs vizét úgy az emberekre, akik azon a vidéken a Körözs vizét

használják ivásra, mint az állatokra, az állatok itatására használhatatlanná teszik, továbbá, hogy a haltenyésztésre s így a halászati jog gyakorlására a legkárosabb befolyást eredményezik.

A belügyminiszteri szakértő, Frank Ödön ur véleményében határozottan kimondja, hogy arra a Körözs vize sem elegendő, hogy a gyárból, a szennyes vízzel elfutó ásványolajat eltüntesse, kémiaillag felbontsa; arra nincs lehetőség. Ennél fogva szükséges, hogy a petroleum, ásványolaj és kátrányanyagok inficiáltassanak és hogy a gyár szennyvize teljesen közömbösítessék.«

A gyár által alkalmazott, vagy alkalmazni kívánt tisztító és az olajos anyagok különválasztását célzó készülék a tekintetben, hogy az olajos anyagok visszatartassanak, semmi megnyugvást nem nyújthat azért sem, mert annak a készüléknek csak addig lehet némi hatása, míg telítve, vagy például a forgácsszűrő átmedvesedve nem lesz, ezeknek bekövetkeztével pedig a vízzel össze nem vegyülő olajos anyagok továbbra is lefutnak a Körözs folyóba, mint eddig; de nem nyújthat megnyugvást azért sem, mert tapasztalat szerint az ellenőrzés csak eleinte szokott kellő módon gyakoroltatni, később pedig a sértett érdekek orvoslására csak az örökös panasz és hatósági eljárás lesz kilátásba téve.

Ily körülmények között, ily kilátások mellett nem tartanók jogosnak, hogy törvény által védett jogaink csorbitásával, esetleg lehetlenné tételével egy még ki sem próbált készülék iránt előlegezett bizalom alapján engedély adassék oly viziműnek létesítésére, amelyekről beigazolva van, hogy a gyár üzemének káros és veszélyes voltát eltávolítani és az okozott jogsérelmeket megszüntetni alkalmatlanok, vagy amelyekről a részvénytársaság ennek ellenkezőjét beigazolni nem képes.

Mindezek után és mert meggyőződésünk az, hogy semmi készülékkel, semmi vizimű föllállításával a gyárból lefolyó szennyvizeket ártalmatlanná tenni nem lehet, ha azok a Körözs folyóba levezetnek s a szennyvízzel elfutó ásványolaj anyagokat visszatartani, a szennyvíztől elválasztani, hogy az a vízzel együtt a Körözsbe ne menjen, szintén nem lehetséges:

a közegészségügyi és vízjogi törvényekbe ütköző tervezet vizimunkálat engedélyezése és a gyár szennyvizének a Körözs folyóba bevezetése ellen határozottan óvást emelünk.

Tisztelettel a nagyvárad i. sz. káptalan képviselőjében

Dr. Nogáll János,

nagyprépost.

A zene elhallgatott. Hajnal Márton előlépett. Szép szóval csitította Csapót, de az ordított, szikkozódott, hogy elcsábították, megbabonázták a fiát. Követelte, hogy a fia azonnal hagyja ott a kézfogót.

— Nem hagyom el Marit soha, édes apám! Hiába is tesz akármit! Ezt a csufot is elviselem, amit most ejtett rajtam! De mégis a szavamnak állok s a szívemre hallgatok!

— Nahát én pedig azt mondom neked! hogy az a cifra dáma még sem lessz a tied, Nem engedi a becsületem! Az apja földrabló, hamis perlekedő, az anyja meg híres dáma volt, az urak dámája! Ilyen familiát nem akarok ismerni!

Lett erre nagy zugás.

Hajnal Mártonnak fejébe szállott minden vére s az indulattól reszkette kiáltott:

— Meghalsz, rágalmazó! — s ezen szavaknál felragadott egy széket s azzal sújtani akart Csapóra.

Csapó kirántotta a pisztolyát s rászegezte Hajnalra:

— Ide gyere, vagy üss reám, de akkor halál fia vagy!

Hogy nagyobb baj ne essék, közbe léptek a vendégek és Csapót kivezették az udvarra.

Ott volt mellette Péter is s egy szó sem tudott kijönni az ajkán, úgy leverte a nagy székén.

Maris meg odabent sirt, zokogott.

Csapó és a fia már az utra értek, amikor megszólalt Péter:

— Édes apám miért tette ezt a nagy csufot!?

— Péter hallgass a szavamra, hadd ott az a leányt, s minden jó lessz!

— Nem tehetem édes apám. Szeretem azt a leányt soha el nem alvó édes szerelemmei. Menjen haza édes apám. Én is megyek egybe, mert hiszen már nem folytatjuk a mulatságot, de először még visszamegyek a Marishoz, megvizsgálom

Csapó János kitámolygott az utcára, Péter meg bement Hajnalékhöz.

Egy pár perc múlva lövés zaja reszkettette meg a levegőt. Csapó János az utca közepén magára lőtt.

Másnap eszméletre tért Csapó János. Ott feküdt az ágyban. A lövés nem ölte meg, az orvos ur meg is vizsgáltta, hogy egy pár hét múlva egészen talpra állhat. Ott volt mellette a Péter. A szerető jó fiu lelke nagy vergődésben volt. Tudta, hogy az apja ő miatta akart megválni az élettől.

— Édes jó apám, miért akarta magát el-emészteni?!

— Nem akartam megélni azt, hogy az akaratomat lábbal tapossad . . . És ha ahhoz a leányhoz vissza fordulnál, megint fegyvert emelnék magamra . . .

— Nem édes apám, most már nem kellene nekem Maris akkor sem, ha a szívem megrepedne az utánna való vágyakodásba, mert látom, hogy kelmed akkor meghalna . . . Hej

pedig de szeretem azt a lányt . . . de szeretem nagyon kelmedet is, nem tudom elfelejteni a sok jószágát, amivel mindig volt hozzám, nem tudom elfelejteni az Isten parancsát: tiszteld apádat . . . Kedves az élete kelmednek nekem nagyon és féltem azt s most már látom, hogy van okom féltetni . . .

Igaz hogy bánat fog lakni most már a lelkemben, de túrni fogom a terhet, míg csak meg nem szabadít tőle az örök megnyugvás, a halál!

— Fiatal vagy édes fiam, kihevered hamar a bajt . . . Ugy szokott az lenni . . . Tudom magamról. Majd meg látod, hogy idők multával a Pézses Julesát is megszereted s boldogság lesz az életed s megédesíted az én hátralévő életemet.

— Hej a Hajnal Márton sem adná már nekem a Marit, mert kényes ő kelme a becsületére nagyon, azt pedig kelmed lábbal taposta. Ma mondta nekem, hogy kelmed haragja miatt még oda sem nézett volna a dolognak, de a miatt a csufság miatt, a mit kelmed rajta és a ház népén elkövetett a kézfogó estélyén, — nem tudja megbocsátani soha . . . Nem adná most már ide a lányát, ha imádkozva kérném is.

Nagy hire ment a faluban, hogy Csapó Péter a szép, gazdagégyen elvette feleségül a ragyás, vagyonos Pézses Julesát. Sógta, búgtak, hogy a sok pénzéért vette el. Az igaz, hogy nagy juss nézett Julesára, meg az is igaz, hogy ragyás volt, de már abból egy betű

Csemegi Károly halála.

A fővárosból a magyar igazságszolgáltatás és jogász-világ nagy veszteségének hírére hozta a táviró. Csemegi Károly curiai tanácselnök, a magyar jogász-egylet elnöke több napi szenvedés után 72 éves korában elhunyt.

Néh Horváth Boldizsár igazságügyminiszterrel együtt munkálkodtak a magyar igazságszolgáltatás újjáteremtésén, mely munkában különösen a magyar büntető törvénykönyv alkotásában Csemeginek több hibái mellett is nagy érdemei vannak. Csemegi törekvésének sikerült megalkotni a magyar jogász-egyletet, melynek jogvitáiban csak nemrég is hallatta szavát.

Mint a szigorú következetesség embere a közélet terén nem tagadta meg a joghoz, törvényességhez való ragaszkodását.

Körülbelül tíz évvel ezelőtt nagy port vert föl a sajtóban, hogy a budapest-belvárosi képviselőválasztásnál nem a hivatalos kormányparti jelöltre szavazott, hanem dr. K a s Ivorra, az ellenzék jelöltjére, ami egy kissé szokatlan volt a rideg párturalom idejében.

Életrajzát és nagy munkásságát a következő adatok tárják fel:

Csemegi Károly, kuriai tanácselnök, született 1826 május 3-án, Csongrádon. A gimnáziumot Szegeden, a jogot Pesten végezte. Első alapítói között volt az egyetemi magyar társulatnak, melynek alapszabályai helybenhagyása érdekében hiában járt közre Toldy Ferencz a nádornál, amiért az egyetemet csak titokban működhetett. A szabadságharcban Batthyány Kázmér gr. telyhatalmu orsz. biztos megbízásából egy zászlóalj gyalogságot és egy század lovasságot alakított, s e csapat, melynek ő volt az őrnagyja s parancsnoka, végig küzdötte a bánáti és bácskay hadjáratot és Lugosznál tette le a fegyvert. Ezért a temesvári várba került s ott hosszabb fogságot szenvedett. A hadi törvény-szék besorozásra ítélte, de alkalmatlannak találta, később azonban ismét besorozásra ítelték csak miután Budán Nándor-laktanyában 6 hónapot töltött, felülvizsgálták és szabadon bocsátották. Ekkor ügyvéd lett Aradon s mint védő és jogász országos hírré tett szert. Hazafiás érzelméi miatt a kormány rendőri felügyelet alatt tartotta, s ügyvédi irodáját Butyin oláh faluba helyezte át. Az alkotmány vissza-

állítás után Horváth Boldizsár mint titkárt s tiszteletbeli osztálytanácsost hívta meg az igazságügyminiszteriumba, hol csakhamar min. tanácsossá majd államtitkárrá lépett elő. Ebben az időben a miniszter megbízásából javaslatot dolgozott ki a bíróság szervezetről, melynek első fejezetéből lett az 1869. évi IV. t.-cz. a bírói hatalomról. Fiumének igazságügyi bekebelezése Magyarországra az ő érdeme. Nagyszabású működésének kimagasló pontja azonban a korszakot alkotó magyar büntetőtörvénykönyv, mely nem csak a magyar gyakorlati élet egyik legegésőbb szükségét a jogász nemzet fényes tradícióinak megfelelően elégítette ki, hanem egyes, alárendelt jelentőségű hiányai mellett is a hazai törvényhozásnak hosszú időre szilárd alapját fogja képezni. A törvénykönyvhöz irt nagyszabású indokolás maradandó tudományos s irodalmi becses bir. Ez mutatta be s tárta fel először a hazai jogászok előtt a külföldnek szellemi kincsanyagát s kiinduló pontjává vált a most virágzóknak mondható büntetőjogi irodalmunknak. Csemegi 1879. kuriai tanácselnök lett s ebben a minőségben a btkvben letett nagy elvek gyakorlati érvényesítésének szenteli erejét; kiváló gondot fordítván a külvádi eljárásunk fejlődésére is, melyről a kormány megbízásából két javaslatot is dolgozott ki, melyek a későbbi javaslatoknak is alapját képezik. Hogy bünvádi eljárási törvény hiányában hazai eljárásunk a modern büntetőper teljes magaslatán áll s a tudomány által felismert gyakorlati igazságok gyakorlati érvényesítésében a külföld legmiveltebb államai nem csak utólréte, de több tekintetben meg is haladta, az jó részben szinte az ő érdeme. Működése egy a jogalkotás, mint a jogalkalmazás, a tudományos jogmivelés terén hazánkban korszakot alkotó. A magyar jogászegyletnek ő a megalapítója. Érdemei elismerésül 1878. a Szent István-rend középkeresztjét kapta; 1882. valóságos belső titkos tanácsos lett. Munkái: a jogvesztés elmélete és az államjog (Pest 1872); A magyar bünvádi eljárás szervezetének indokai (Budapest 1882); Magyar bünvádi eljárás a törvényszékek előtt (Budapest 1883). Büntetőtörvénykönyvét a francia kormány lefordította s e czimen tette közzé: Code pénal hongrois des crimes et des délits (Paris 1885).

Oratórium előadás városunkban.

Minden művész vallási thema után nyul, ha igazi nagyot akar alkotni. Teszi ezt azért, mert anyagot csakis innen kaphat olyat, mely az abszolút nagyhoz szükséges és mert a vallási

thema az mely megérdemli, hogy egy igazi művész egész lelkét oda adja a themának. De csakis ez képezi azt az erőt is, mely emberileg lehető örökké valóságot biztosít a műnek.

A zenészet is vallási témáknál emelkedik a legmagasabbra, mert egész erejét bele teheti egy tehetség a szent irás egy-egy jelenetének interpretálásába, sőt egész tehetséget kíván bármelyik jelenet attól, ki festeni, megénekelni, vagy zenében akarja kifejezni.

Uj tehetség támadt Olaszországban egy fiatal pap, *Perssi* személyében, kinek oratóriuma „*Lázár feltámasztása*” most teszi meg hódító körutját.

Budapesten most került bemutatásra az előadás, de egyik legtekintélyesebb lapunk szerint túl haladta a mű az előadók erejét.

Óriási nehézség is egy oratóriumot betanulni, különösen betanítani, hisz majdnem olyan művészetet kíván az előadók, különösen a dirigensztől, mint alkotójától.

Székes egyházunk karnagya *Beleznay* Antal, kinek lelke csupa érzés, csupa elbájoló melódia, mi elfoglaltsága miatt apró dolgokban ugyan, de nagy sikerrel nyilatkozott meg nem egyszer — erejéhez mért dolgot óhajtott létre hozni és dr. *Szemethy* Géza püspöki titkárral nem kevesebbre vállalkozott, mint egy oratórium betanítása és előadására.

Egyszerre nem vágthatott bele, tavaly csak izlelőt adott belőle, de az idén ki egészítette a tavalyi egy-két részt s most már csaknem az egész nagy művet bemutatja.

Emlékszünk még élénken a tavalyi előadás sikerére, figyelemmel kísértük próbák alatt az idej munkát és tudást is és a bizonyosság érzetével írjuk, hogy ritka zenei művelésben fog részesülni városunk, mert a választott *Haydn* oratórium nemcsak felségesen pompás mű, hanem fülbe mászó is, úgy hogy élvezetéhez nem feltétlenül szükséges a magasabb zenei kiképzés — elég ha a nemes íránt érző lélek van a hallgatóban.

Fővárosunkban is esemény egy ilyen előadás, vidéki város alig próbálta meg.

De méltányolja is a közönség a ritkán kínálkozó alkalmat s a szó szoros értelmében

sem való, hogy a pénze szédítette volna meg Pétert. Más oka volt annak.

Hajnál Márton megfogadta esküvel, hogy azért a gyalázatért, amit rajta elkövetett Csapó, végképen szakít a fiával is. Nem adja hozzá a leányát.

Rosszul esett pedig neki is, hogy így kellett cselekedni, mert a Maris busonkodott a mátkája után s hervadt mint a virág, amelyiket nem öntöznek.

Csapó János meg azt fogadta meg, hogy menten agyonlövi magát, ha Péter csak betesz a lábát a Hajnalék portájára.

Igy esett meg aztán, hogy a Csapó János kívánsága teljesült, hogy Péter elvette feleségül a Pénzes Julcsát.

Boldogtalan és szomorú lett Péter, de nem panaszkolt fel, hanem szótlanul viselte azt a terhet, ami ott feküdt a lelkén. Ugy szerette volna elfelejteni azt a Marist. De nem tudta. Nem is lehetett, hiszen tőszomszédban lakott vele. Mindennap hallotta a hangját, látta azt a kedves, bánatos arcát. Néha napján még össze is találkozott az utcán vele és annak a lánynak a látása csak jobban nevelte azt a vágyódó édes érzést benne, amit úgy hívnak: szerelem.

Gyötrelme volt neki az otthon való tartózkodás. Látni a feleségét, akit nem szeret s látni azt a másikat, akitoly végtelenül szeret; érezni, tudni, hogy az ő sebe soha sem gyógyul meg itt e földön — ez a földi gyehenne!

Napokig nem is volt otthon. Kívánt, hogy épen tavasz volt.

Kiment a tanyára azon ürügy alatt, hogy dolgozik ott.

Pedig bizony nem dolgozott ő egy maku-lányit sem. Csak ünödött mezengett egész nap. Nem tudott a sorsába bele törődni. Mikor az apja is kint volt vele a tanyán, akkor csak-hogy tessék lássék, hát ehhez is kapott egy kicsit, ahhoz is, szedett, vetett, — de bizony az esze nem ott járt...

Egy naplementkor a kis kocsis a Miska gyerek feljárt a falut. Kereste a Pétert. Már harmadnapja nem volt otthon.

A felesége kerestette és még ő maga is utána indult a keresésére.

Egyszer csak ott jött Péter a kis uton. A háza felé tartott.

Be volt borozva. Ingadozó volt a járása és még nótázott is. Szép, mély hangjával azt a nótát dalolta, hogy:

Azért erdő, hogy zöldeljen,
Azért vihar, hogy tördeljen.
Azért szivem, hogy szeressen.
Bánatában megrepedjen!...

Mikor a nóta utolsó sorát dalolta, akkor a Hajnalék háza elé ért.

Kint volt a Maris. Remegett.
— Hej Maris lelkem, de gyötrelme nekem ez az élet! — mondotta Péter.

— Péter, édes lelkem! Jöjjön be az udvarra egy szóra... ninesen itthon az édes apám... aztán meg nagy mondani valóm volna!

— Akár száz szóra is bemegyek angyalom, nem bánom, ha az egész világ meglátja is... Hiába! Erőt vett rajtam a szivem.

Eközben egymáshoz simultak s Péter átölelte a leányt.

— De mi lett, hogy úgy reszketsz, mintha a hideg lenne? — kérde Péter.

Maris csakugyan remegett egész testében s az arca olyan halavány volt, mintha vér nem is lett volna benne.

A két szerelmes be ment az udvarra.

— Péter lelkem, édes mátkám, ha a felesége meghalna, elvenne ugy-e feleségül engemet? — kérde Maris.

— Hej ha szabad volnék, ha nem vertem volna magamat testestül-lelkestül a békóba, akkor boldogságos lenne az életem, mint amilyen kinos így... de hát már azon túl vagyunk...

— Ha még mindig szeret kelmed... akkor a kelmedé lehetek mihamar!

— Mit beszélsz Maris?

— Hallgasson meg... elmondok mindent.

Nagyot tettem, rettenetesen, de a szivem, a nagy-szerelmem vitt rá. Ma délután, ugy naplement fele az egész faluba kerestette a szolgálgyerekekkel kelmedet a felesége. Azt mondták, hogy már harmadnapja nem volt otthon kelmed.

Tüvé tettem mindent, de hiába, utóljára már a felesége is a keresésére indult. A Dóka kútnál találkoztam vele, kint a határban, a harangodi úton. Én tőlem is kérdezősködött kelmed után. Azt mondtam neki, hogy kelmed a vízi inalom mellett az „*Aligálló*” csárdában iszik. Arra felé ment rögtön. En meg utána. Mikor a vizimalom mellett a kis hidra rálépett, oda ugrottam mellé s nagy indulat vett rajtam erőt, nem látott bennünket senki, csak az Isten! A boldogságom gátja ő volt. Megtaszítottam hát, bele löttem a vízbe... a habok azonnal be-

kapkodják mind *Láng* Józsefnél, mind a körben a jegyeket.

E helyről figyelmeztetjük olvasóinkat, hogy siessenek jegyeik megváltásával, mert külön meghívó kibocsátva nem lévén, könnyen megeshetik, hogy a későn ébredő kath. kör tagok sem fognak jegyhez juthatni.

Az oratórium főpróbája ma délelőtt lesz, a Kath. Kör helyiségében.

TAJÉKOZTATO.

- Márczius 19. A nagyvárad kerületi betegsegélyező pénztár évi közgyűlése d. e. 10 órákor.
 Márczius 19. A hegyközség közgyűlése a városházán d. e. 11 órákor.
 Márczius 19. Szigligeti Társaság emlékünnepe d. e. 11. órákor a jogakadémia dísztermében.
 Márczius 19. A nagyvárad zenekedvelők egyesületének hangversenye a Sas nagytermében.
 Márczius 25. A kath. kör Haydn-Oratórium előadása a Ker. Csarnok nagytermében.
 Márczius 25. A sakkör évi közgyűlése az egyet saját helyiségében d. u. 5 órákor.
 Márczius 26. A Biharmegyei Népevelési Egyesület rendszeres tisztújító közgyűlése.

A Teleky-pályázat.

(Saját tudósítónktól.)

Budapest, márczius 18.

Sohase volt még oly érdekes a Teleky-pályázat, mint az idén. Vagy legalább is régóta nem. Kitűnik az *Rákosi* Jenő nagyszabású és rendkívül érdekes jelentéséből, melyet ma délután az akadémiában felolvasott.

A Teleky-pályázat kulissza-titka a következő:

* Négy bírálót küldött ki az akadémia az idei Teleky-pályázat megbirálására: két akadémikust és — a Teleky-pályázat szabályai szerint — a Nemzeti színház két tagját. Ezeknek elnöke az ötödik bíráló, aki szükség esetén dönt. A bírálók ezek: *Rákosi* Jenő, *Heinrich* Gusztáv, *Gyenes* László, *Császár* Imre; elnökük *Jókai* Mór.

13 pályamű közül a bíráló bizottság két tagja: *Rákosi* Jenő és *Heinrich* egy drámai erővel megírt, valamennyi közt messze kimagasló pályaművet választottak ki s annak ajánlották a jutalmat. *Rákosi* terjedelmes bírálati jelentése a két darabról valóságos mestermű, egyen-

fedték... a malom kerekéi azóta összetörték.

— Örült vagy Maris, egve-e?! Vagy csak lázban beszélsz ily rettenest!?

— Nem vagyok örült, de az lettem volna kelmed nélkül... A végtelen nagy szerelem vitt rá erre a cselekedetre! Most már nincsen az utunkban, most már a kelmedé leszek. Senki sem tudja, hogy mi történt Julissal.

— Péter felugrott a lóczáról s megrázta Marist, mint a szélvihar a gyöngye rózsza tövét.

— Igaz az, a mit mondtál?!

— Igaz... Isten a tanum, hogy igaz! Most már még jobban szeretsz ugye-e?

— Irtózom tőled... utállak... eredj el tőlem te gyilkos!...

Péter ezen szavaknál úgy ellökte magától Marist, hogy az a földről bukkott.

Péter aztán abban a nyomban rohant a vizimalomhoz.

A felesége ott feküdt a malom közepén. Még élt. Kifogták, mielőtt még a malom kerekéi alá került volna...

Marist nem jelentették fel.

El is bujdosott az világgá. Soha sem hallották többé hírét, talán valahol elemészette magát.

Az apja beteg lett bele, mikor a leánya gonosz eselkedetét meghallotta.

Láz rohamot kapott s mindig a feleségét és a leányát emlegette.

Igazad volt Csapó János! Olyan mint az anyja. Egyik olyan, mint a másik! Jól mondtad. Nem messze esik az alma a fájától!

ként ismertefi és jellemzi a darabot, ritka lelkiismeretességgel és meggyőző erővel mutatja ki a darabok előnyeit s hibáit. Ezzel szemben *Gyenes* Lászlónak és *Császár* Imrének más ajánlata volt: egy másik pályamű. Már most mit csináljanak — tanakodjanak Gyulai Pállal együtt, aki mint műkedvelő akadémikus szintén jelen volt. Jókai nem volt jelen, beteg volt, tehát nem döntöhetett. Végre megállapodtak abban, hogy Jókait külön fogják megkérdezni. Ez meg is történt s *Jókai*, *Rákosi* Jenő és *Heinrich* Gusztáv mellé állott.

Eddig rendben lenne a dolog. De itt kezdődik az érdekesség. *Gyulai* Pál, *Rákosi* Jenő, *Heinrich* Gusztáv és *Jókai* Mór egyidőben levelet kaptak ismeretlen kezekből, melyekben tudatták velük, hogy ez a darab, melyet ők jutalomra érdemesnek tartanak, már egyszer színre került *Debreczenben*. *Eszerint nem vehet részt a pályázatban, mert a pályázat tilkos.*

A bizottság most nagy zavarban volt. Új ülést tartanak egybe s ezen elfogadták *Rákosi* Jenő véleményét, hogy ez semmit se változtat a dolgon. Különb van praecedens; Somlóak egy darabja a »*Nagyravágyó*« szintén pályadíjat nyert, bár ugyanilyen körülmények közt kitudódott, hogy már előbb ugyanez *Debreczenben* színre került. A két színész ez ülésen nem volt jelen. Írásban tartották fel eddigi álláspontjukat. (Mint halljuk, az általuk ajánlott darabot *Gabányi* írta.) A bizottság a *Rákosi* véleményét azonban úgy módosította, hogy az esetre, ha az akadémia plenáris ülése a jutalomra ítelt darabot mégis kizárná a versenyből, egy más gyöngébb darabot jelölnek ki a jutalomra. Ennél a pontnál *Heinrich* Gusztáv megpendítette, hogy ily feltétellel nem lehetne a színészek által ajánlott darabot jutalmazásra ajánlani, ezt azonban egyhangulag visszautasították. Az a darab ugyanis még ezt a mértéket sem üti meg. Így azután kijelöltek egy harmadik darabot s a délutáni gyűlésen fog eldölni, hogy ki lesz a győztes?

Ez az idei Teleky-pályázat kulissza titka.

Budapest! márcz. 18. (Saj. tud. táv.)

Az Akadémia ma este megtartott ülésén konstatálták, hogy a jutalomra ajánlott »*Becsületbíró*« már 1898-ban *Debreczenben* kétszer előadatott »*Ítélet*« címmel. Az Akadémia szakosztályi ülése azonban nem volt határozatképes s így a döntést a vitás pályázati kérdés fölött *egy hétre elhalasztották.*

UJDONSAGOK.

* **A bibornok püspök Benczurnál.** *Schlauch* Lőrincz bibornok-püspök *Benczur* Gyula műtermében modelt ült ahhoz a képhez, amely az országgyűlés hádotát a királynál bemutató történeti festményre kerül. Az első ülés folyó hó 16-án délelőtt volt.

* **A Körözs rombolása ellen.** A várad-velencei legelőbirtokosság a Körözs tolytonos pusztítása, partmosása ellen egy sarkantyú-gátat akart építtetni a velencei vasúti hid felett, a Körözs balpartján. Ez ügyben tegnap tartották meg a helyszíni tárgyalást, a melyen a hajózási főfelügyelőség, a folyammérnöki hivatal, az államvasutak képviselője és az érdekeltek voltak jelen. A hajózási főfelügyelőség képviselője a tervezett sarkantyú-gát ellen nyilatkozott, mert ez nem felel meg a célnak. Az államvasutak képviselője az ellen tiltakozott, hogy a m. államvasutakat az érdekeltségbe bevonják. — A város képviselői kimondották, hogy Nagyvárad városa nem érdekelt; míg *Busch* Dávid városi főmérnök a sarkantyú-gát

nem helyesli, hanem e helyett czélszerűbb volna a Knapp-féle kőgátat meghosszabbítani egész a vasúti hidig. — *Miskolczy* Barnabás érdekelte fél ellenzi a sarkantyú kiépítését, mert az egyenes a másik oldalra, az ő szőlőjéhez irányítaná a vizet. A *Busch* Dávid által javasolt kőgátat nem kifogásolja. — A velencei legelőbirtokosok ezek után kijelentették, hogy nem ragaszkodnak a sarkantyú-gát kiépítéséhez s elfogadják a *Busch* Dávid javaslatát. — Végül még a folyammérnöki hivatal képviselője kijelentette, hogy most már az eljárás tárgytalan; de a mostani állapotból veszélyt lát a parti birtokosokra és az államvasut hidjára és ezért helyesli a *Busch* Dávid által provokált kőgát meghosszabbítást.

* **Jön a daru.**... Itt a tavasz, langyos szellőjével, viruló egével, vége a télnek. Azt tartják, hogy az ősszel elköltözött madarak József napra megérkeznek s felkeresik régi fészkeiket. A mezőkön megindul a munka, szóval minden a természet ébredését jelzi. — A József nap alkalmából tegnap sok helyen köszöntötték az ünnepeket. Dr. Bulyovszky József polgármesternél a városi tisztviselők ma tisztelegnek. Tegnap este a polgármester tiszteletére a tüzoltó zenekar szerenádót adott, melyet nagy néptömeg hallgatott végig.

* **Kellemetlen ügy.** A bonczház építésénél történt sirháborgatás alkalmából a közgyűlés végzése ellen *Szokol* Tamás törvényhatósági biz. tag, továbbá *Gábor* János és *Horváth* Ferencz felebbezést adtak be, a melyben azt állították, hogy a sirsértést tudva követte el a tanács. Ezen kitéit a tanács tagjai sértőnek találták s így az ügy a büntető bírósághoz került és a három aláíró ellen rágalmaszást megindították az eljárást. Mint már írtuk, a vizsgáló-bíró a bepanaszoltak által kért helyszíni szemlét nem találta szükségesnek, mivel a tanács (tehát a panaszos!) már tartott helyszíni szemlét. Felebbezés folytán — mint értesülünk — a kir. törvényszék a helyszíni szemlét elrendelte s így a bepanaszoltaknak módjuk lesz teljes bizonyítással élni. Hir szerint több törvényhatósági tag mozgalmat indított, hogy a város a panaszfeljelentést visszavonja s ezáltal megkimélje a tanácsot a fiaskótól. *Szokol* Tamás különben viszonyvadászt emeit a tanács ellen.

* **Megfelebbezett határozat.** Az egyesült nagyvárad László és Hunyady malom részvénytársaság tudvalevőleg kérte a várost, hogy a közúti vasuton malomtelepére szállított terményekért és fűtő anyagért ne fizessen kövezetvámot, mivel a kövezetet nem használja és így nem is rongálja. A városi közgyűlés a kérelmet elutasította. — A részvénytársaság a törvényhatóság ezen határozatát megfelebbezte.

* **Főrangú hölgyek a szegény betegeknek.** Három kath. főurnő: *Wenkheim* Frigyesné, özv. *Almásy* Kálmánné grófnők és br. *Wodiáner* Albertné sz. Aczél Zsófia ismét tanúságot tettek az ő nagy szívükről, melyben ama legnemesebb szeretet honol, mely melegeivel a csüggedőt élteti, fényével a nyomor kódét osztalja el, s mely Istennek a legkedvesebb. *Wenkheim* Frigyesné grófnő felajánlotta, hogy a *Gyulan* épülő elmeógyógyintézet és kózkórház kápolnáját teljesen ő rendeztetibe, s minden szükségességgel felszereli, hálából, hogy nemrég oly súlyos beteg fiát a kórházi főnöknő oly önfeláldozóan ápolta. *Almásy* Kálmánné grófnő pedig a kórházi betegek jobb élelmezésének elősegítésére 10 hold beltelek földet ajándékozott. Br. *Wodiáner* Albertné pedig u. e. czélra 3000 frtot adott. Ezen ajándékoknak igazi becsét nem az érték adja meg valójában, hanem az a nemes jóság, az a szép szándék, segíteni szegényeken, melyből ez adományozás ténye fakad

s melynek fénye a jötevőkre visszasugárzik. A nemeslelkű urnóknak dr. *Fábry S.* Békésmegye alispánja a hivatalos lapban mondott nyilvánosan köszönetet.

* **Fekete vasárnap.** Az isteni Megváltó kinszenvedését megelőző időszak egyik kiemelkedő határnapját ünnepli meg a kath. egyház. Az egyház készül s előkészíti híveit a nagy tragoedia emlékeztetének megülésére. A templomokban a feszületet lepellel vonják be, melyet csak Nagy-Pénteken vesznek le róla.

* **Választás a Nemzeti Szövetségben.** A Gyalokay Lajos elhalálozásával a Nemzeti Szövetségben megüresedett elnöki állás betöltése az április hó 23-án tartandó közgyűlése tárgya lesz. A tagok bizalma dr. *Bulyovszky József* polgármester felé irányul, kit úgy hisznek, sikerülni fog megnyerni, hogy az elnöki tisztet elvállalja. Emlegetik ugyan még dr. *Nagy Ernő* jogakadémiai tanárt is elnök jelöltül, azonban szavazásra alig kerül a sor.

* **Kataszteri munkálatok Biharmegyében.** A miniszter szétküldötte a törvényhatóságokhoz az 1899. év folyamán teljesítendő kataszteri munkálatok beosztását. A terjedelmes kimutatásban Biharmegyét érdeklőleg a következőket találjuk:

háromszögletes háromszögelést végeznek: a belényesi járásban Fenes, Papkut gyógyfürdővel, Méráp, Tarkaicza, Tárkány és Tatárfalva; a vaskóhi járásban: Balaleny, Belényes-Lázur, Brihany, Gyigyiseny, Határ, Henkeres, Kakaosony, Kinp, Kollest, Kőszvényes, Lunka, Sust, Vaskóh községekben. Ugyanezen községekben határleírást is foganatosítanak. Részletes felmérések lesznek a béli járásban: Béli, Béli-Rogoz, Benyész, Nagy-Bokkia, Csontaháza, Karcácsa, Kislaka, Kis-Maros, Korój, Krajova, Nagy-Maros, Olcsa, Ökrös, Poklusa, Pusztá-Hodisél, Pusztá-Szuszág, T.-Talmács, Siád, Szakács; a belényesi járásban: Belényes-Örvényes, Belényes-Szentmiklós, Belényes-Valány, Dragotyán, Ds.-Forró, Feneres, Havas-Dombrovcza, Papmező-Szelistye, Petrány, Pokola, Preszáka, Robogány, Súlyom, Sokány, Urszav; az élesdi járásban: Bánlaka, Brátka, Dámos, Feketepatak, Loro-Ponor-Remez, Nagypatak; a központi járásban: Szaránd a Telegdi pusztával; a tenkei járásban: Karaszó községben.

* **A számtisztai állás betöltése.** Blahánának, Duse Eleonora, Jászay Mari, Küry Klára és más ilyen kiváló nagy művésznőknek a részére már irtak szerepet, a melynek egész lényege az illető művésznőre volt szabva. Pár évvel ezelőtt Nagyvárad város tanácsa hasonlóan próbált szerencsét: egy embernek szervezett egy állást. Csakhogy itt szerencsétlenebb volt a tanács, mint a szinműriók. A törvényhatóság az új állásra mást választott meg. Így lett *Dicker Illés* pénztári segédtszint Nagyvárad városánál. Később belátták, hogy erre az állásra nincsen szükség s *Dicker Illés* állandóan az adóhivatalnál számtisztai szolgálatot tesz. Utóbb ügyosztályvezető az adó elkönyvelésnél. Most hogy megüresedett egy II. osztályú számtisztai állás, a tanács kebelében felmerült az eszme, miszerint ez állásra *Dicker Illés* választassék meg, így a pénztári segédtszint állást be lehetne szüntetni s mintegy 800 forintot megtakarítana a város évenként.

* **Kinevezés.** *Miskovszky Jenő* városi közigazgatási gyakornokká neveztetett ki.

* **Jótekonyság.** A »Polgári Takarékpénztár« a gyermekkorházra 20 frtot és a városi iskolák szegény tanulói részére 10 frtot adományozott s ez összeget beküldötte a városi pénztárba.

* **Törölések az ügyvédi kamarából.** A nagyváradai ügyvédi kamara közhírré teszi, hogy dr. *Bolyó Kálmán* nagyváradai lakos ügyvédet közalapítványi kir. alügyészsze történt kinevezése következtében az ügyvédek névjegyzékéből törölte.

* **A bélyegtolvaj banda.** Bérczi Béla rendőrkapitány egész nap és ma délelőtt is folytatta a vizsgálatot annak a bélyegtolvaj bandának ügyében, melynek tagjait tegnap tartóztatták le. Szecsődy Kálmán volt orsz. képviselő, aki legutóbb számvizsgáló volt a pénzügyminiszteriumban, a lehatározottabban tagadja, hogy neki bármiféle része volna a bélyeg-manipulációkban. Csakhogy annyi bizonyíték van ellene, hogy minden tagadása hiábavaló. Meg van állapítva, hogy Szecsődy volt az értelmi szerzője az egész dolognak, melyet a banda már három évnél régebben üzött. Az állam kára mintegy negyvenezer forint lehet. A rendőrség délután valószínűleg ismét három embert fog ez ügyben tartóztatni.

* **Eltűnt takarékpénztár.** Sok minden tűnt el már, pénztárosok és bankárok, szerelmek és feleségek (utóbbiak sem egyedül), házak, sőt hegyek és egész helyiségek is, de hogy egy takarékpénztár tűnhesse el, mindenestől együtt, erre még nem volt eset. Most pedig arról értesülünk, hogy a zombolyai fióktakarékpénztár eltűnt a föld színéről, legalább így kell annak lenni, mert a nagyikindai járásbíró, hozzá beadott sommás kereset alapján, az ismeretlen helyben tartózkodó takarékpénztárt a törvényes következmények terhe alatt jelentkezésre szólítja fel.

* **Kiváló esetek bizonyítják,** hogy a csusz és köszvényes bajok, makacs fejfájások legbiztosabb és leghatásosabb gyógyszere az a páratlan kitűnő csusz és köszvény elleni kenőcs, mely *Zoltán Béla* udvari szállító gyógyszer-tárában Budapesten 1 forintért kapható.

* **Rablógyilkos hadapród.** A békés-gyulai rablógyilkosságról még a következő derült ki: *Pikó László* nyomdatulajdonost, mint a gyilkosok egybehangzóan vallják, a csabai dohánypó mellett fojtották meg. Azt hitték, hogy pénze irásai között lesz, de Jamina külvárosban egy kunyhóban, elképedve győződtek meg, hogy a rablott tárgyak értéktelenek, mindössze 1 frt 25 kr. volt áldozatuknál. Azt vélték, hogy féltelenen vizsgálták csak át. A gyilkosok erre visszamentek áldozatukhoz, jóformán levetkőztették a holttestet, hogy az elrejtve véit pénzt megtalálják. Mind hiába. Ekkor azt a hitet akarták kelteni, hogy *Pikó* öngyilkos volt és a pályatestre akarták vinni a testét, de számításukban csalatkoztak, mert a többnyire nyitott tehérpálya udvar kapuja ez éjjel zárva volt. Ekkor fektették oly módon a holttestet a közraktár sinjére, hogy a kocsi átszelje nyakát, a hol a hurok véres szallaga árulójuk volt. A sors azonban nem akarta, hogy a gazemberek elkerüljék büntényükért a megtorlást. Lakatos fölött már itélkezik a hadbíró.

Értesítés! Van szerencsénk igen tisztelt vevőinket s a n. é. közönséget értesíteni, hogy a tavaszi és nyári idényre áru ujdonságaink megérkeztek; különösen férfi és fiu kalapok, női, férfi és gyermek Carlsbadi cipők, kesztyűk, harisnyák, nyakkendők, fehérneműk stb. meglepő nagy választékban, melyeket rendkívüli olcsó szabott árak mellett árusítunk.

Áruraktárunk szives megtekintését kérve teljes tisztelettel: *Fábry Testvérek.*

ZENE és MŰVESZET.

* **A zeneiskola hangversenye.** A nagyváradai zenekedvelők egyesülete által létesített és fentartott nyilvános zeneiskola hangversenyét 1899. év március hó 19-én, vasárnap d. u. 5 órakor, a Fekete Sas nagy termében rendezi. A hangverseny mint a zeneiskolai növendékek első nyilvános fellépése iránt nagy érdeklődés mutatkozik s hihetőleg nagy közönség fogja végig hallgatni az első próbálkozást. Belépti jegy személyenként: felnőtteknek 30 kr., gyermekeknek 20 kr.; karzatjegy 20 kr. A hangverseny kezdete d. u. pontban 5 órakor.

A műsor a következő:

1. *Vomácska J.*: »Alla Polacca«. Vonós zenekara. Előadják hegedűn: *Bolemann Sarolta*, *Feinsilber Irén*, *Fényes Márta*, *Fohn Ernestsztin*, *Korda Rózsika*, *Láposy Erzsike*, *Baku György*, *Bolemann Adorján*, *Bumbera Imre*, *Bugyi Sándor*, *Debreczeni Dezső*, *Kánitz Dávid*, *Mártonffy Zoltán*, *Raffay Ágoston*, *Pecsenyánszky István*, *Steiner Emil*, *Stern József*, *Szeghalmi Sándor*, *Szemes Sándor* és *Voit Ervin*; gordonkán: *Bolemann Aurél* és *Moes Károly*, nagybőgön: *Tóth Ferencz.*

2. *Spindler É.*: »Husarenritt«. Zongorán előadja: *Földessy Margit.*

3. *Dancsa Bh.*: »Simphonie-Concertante«. Op. 98. Két hegedűn előadják: *Feinsilber Irén* és *Fényes Márta.*

4. *Hüntén F.*: »Rondo militaire«. Zongorán előadja: *Schenker Margit.*

5. a) *Abt F.*: »Jó éjt szép virágok« és b) *Verő Gy.* Románca a »Szultán« című operettből, éneklő: *Csillag Klára.*

6. *Moskovszky M.*: »Serenade«. Két zongorán 8 kézre, előadják: *Poltovszky Gizella*, *Bauer Margit*, *Kassay Matild* és *Winter Ilona.*

7. Magyar dalok. Czimbalmón előadja: *Simon Ferencz.*

8. *Alard D.*: »Faust Ábránd«. hegedűn előadja: *Voit Ervin*

9. *Mendessohn F. B.*: »Rondo capriccioso«. Zongorán előadja: *Schwarz Jntiska.*

10. *Hernesirek I.*: »A kis művész«. Ábránd. Vonós zenekarra. Előadják hegedűn: *Bolemann Sarolta*, *Feinsilber Irén*, *Fényes Márta*, *Fohn Ernestsztin*, *Baku György*, *Bolemann Adorján*, *Bumbera Imre*, *Bugyi Sándor*, *Debreczeni Dezső*, *Kánitz Dávid*, *Mártonffy Z.*, *Raffay Ágoston*, *Pecsenyánszky István*, *Steiner Emil*, *Stern József*, *Szeghalmi Sándor*, *Szemes Sándor* és *Voit Ervin*; gordonkán: *Bohlemann Aurél*, *Góher Gyula* és *Moess Károly*; nagybőgön: *Tóth Ferencz.*

A hangversenyen használt zongorák a *Thék Endre* zongora gyárából valók.

TANUGY.

Az ipariskolai vizsgálatok. Az ipariskola téli tanfolyamának évzáró vizsgálatai f. hó 25-én szombaton tartatnak meg és pedig a II-ik és III-ik osztályoké a polgári iskolában d. e. 8—12 óráig, az előkészítő és I-ső osztályoké d. u. 4—7 óráig az újravárosi elemi iskolában. Ezen zárvizsgálatokra a t. tanoncztartó mester urakat s általában az érdeklődőket tisztelettel meghívom. A téli tanfolyam *rajzkiállítását ugyanazon napon d. u. 2—4 óráig* tartatik a polgári iskola I. e. 19. sz. teremben. — Ezen rajz kiállításra szintén felhívom általában az érdeklődőket, de különösen azon iparos ifjak figyelmét, kik magukat építő pallérokká óhajtják kiképezni. Nagyvárad, 1899. márcz. 19. *Szűts Izsó*, iparisk. igazgató.

EGYESÜLETEK.

A nagyváradai kerületi betegsegélyező pénztár közgyűlése. A nagyváradai kerületi betegsegélyező pénztár folyó 1899 évi március hó 19, 26-ik napján d. e. 10 órakor Nagyvárad városának közgyűlési termében rendezévi közgyűlést tartja meg.

A közgyűlés tárgyai:

1. Az igazgatóság jelentése és a zárszámadások előterjesztése, valamint a felmentvény iránti határozat.

2. A felügyelő bizottság } választása.
3. A választott bíróság }
4. Egy igazgatósági tag }
5. Egyéb indítványok.

Az igazgatóság.

Felhívás a kiskereskedőkhöz. Azon alkalomból, hogy a »Nagyváradai és Biharmegyei kiskereskedők társulata«-nak alapszabályait a keresk. miniszter helybenhagyta, ismételten időszerűnek tartjuk a t. kiskereskedők (szatócsok és italmérők) figyelmét felhívni társulatunkra, mely kizárólag a kiskereskedők anyagi helyzetének és érdekeinek előmozdítására alakult, sőt rövid fennállása óta is hivatkozhatik némi sikerre. Felkérjük tehát a kiskereskedőket, hogy saját jól felefogott érdekükben lép-

jenek be minél számosabban társulatunkba, mely panaszait orvoslani, bajaikon segíteni igyekszik és tagjainak üzleti ügyekben díjmentesen felvilágosítást nyújt. Évi tagdíj 3 frt, beiratási díj egyszer s mindenkorra 1 korona. A jelentkezések alólírottakhoz intézendők. Azon reményben, hogy a kiskereskedők belátják társulatunk létjogosultságát, vagyunk kiváló tisztelettel. Nagyvárád, 1899 márcz. 15. *Weintraub* Mór elnök, dr. *Adorján* Ármin titkár.

Nemzeti Szövetség választmányi ülése.

A nagyváradai Nemzeti Szövetség tegnap választmányi ülést tartott dr. *Bulyovszky* József elnökle alatt, melyen megjelentek: dr. *Nagy* Ernő alelnök, *Sipos* Orbán, *Rutter* Emil, *Réz* Mihály, *Láng* József, *Fuszek* Lajos, *Tatár* Zoltán, dr. *Márkus* László, dr. *Thury* Kálmán és *Winkler* Lajos.

Dr. *Márkus* László titkár bejelenti, hogy a nagyváradai szövetség elnökének, *Gyalokay* Lajosnak halála alkalmával a rendkívüli választmányi ülés határozata értelmében a temetésén a szövetség képviseltette magát, koszorút helyezett az elhunyt ravatalára s a gyászoló családtagoknál részvétét fejezte ki. Azonkívül egy »Gyalokay Lajos emlék alap« létesítésére gyűjtést indítottak, melynek eredménye a pénztárnok szerint 137 frt 50 kr. Bemutatja a részvétiratokat, melyeket az egyes vidéki szövetségek küldöttek a nagyváradai szövetséget ért gyász alkalmával.

Az orsz. szövetkezeti központ tudatja, hogy a szövetkezet elnökeivé gr. *Karácsonyi* Jenőt és *Esterházy* Miklós herceget nyerte meg.

Pártolólág veszi tudomásul és csatlakozásukat jelentik ki az aradi szövetségnek azon kérvényéhez, hogy a szövetség postaküldeményei portómentesek legyenek, mivel a postai költségek igen terhelik a szövetségek pénztárát.

A szövetség múlt választmányi ülésének határozata értelmében *Szűts* Izsó ipariskolai igazgatót felszólította felolvasások tartására, a munkások számára. Az ipariskola igazgatója válaszában hazafiúi kötelességének tartja a szövetség óhajának eleget tenni, szükségesnek tart azonban bizonyos szempontokat felhozni. Itt ugyanis, hogy a felolvasásoknál a közreműködők díjaztassanak, de az előadások díjmentesek legyenek s hogy a felolvasásokat a szövetség anyagi támogatása mellett valamely már létező egyesület rendezze. Az átirat véleményezés végett a munkásosztálynak adatik ki.

Felolvassák ezután a nagyváradai szövetségnek a központhoz küldendő jelentését a szövetség 1898. évi működéséről.

Szóba került ezután az évi közgyűlés is és határnapját április hó 23-ára tűzték ki a városház nagytermében. A közgyűlés egyik igen fontos tárgya lesz az elhalálozás folytán megüresedett elnöki állás betöltése.

Az ipartestületi betegsegélyző gyűlése. A nagyváradai ipartestületi betegsegélyző pénztár rendes évi közgyűlését f. évi márczius hó 19. d. e. 10 órakor tartja meg, melyre a közgyűlési kiküldötteket ezután is meghívjuk s egyszerűsmond felkérjük, hogy a kitűzött időben és helyen (Kert-utca, ipartestület háza) pontosan megjelenni sziveskedjenek. Nagyvárád, 1899. márcz. 18. *Az igazgatóság.*

IRODALOM.

A »Szigligeti Társaság« felolvasó ülése. A »Szigligeti Társaság« ma délelőtt 11 órakor tartja meg Szigligeti Ede emlékére emléktünnepélyt a jogakadémia dísztermében nagyérdemű elnöke, *Rádl* Ödön, dr. *Dési* Géza, *Nagy* Endre és *Szatmáry* Zoltán társ. rendes tagok közreműködésével. A szép ünnepélyen bizonyára igen sokan vesznek részt közönségünk köréből irodalmi társaságunk lelkes pártolói.

A »Népnevelési Közlöny.« Megjelent a biharmegyei Népnevelési Egyesület közlönyének ez évi 5. száma, a szokott gondos összeállításban. Tartalma a következő:

Hogyan tömörítsük az erőket: (Vaday József.) — Gondolatok a tanítás és nevelés köréből: (id. Vellner Alajos.) — Felhívás selyemtenyészésre: (Rátkay József.) Hivatalos rovat.

— Iskolai élet. — Egyleti élet. — Lapszemle. Tanügyi irodalom. — Szerkesztői üzenet.

A közlönyhöz melléklendő kimutatás az adományokról, közbejött akadályok miatt a jövő számhoz lesz csatolva.

Iparügy.

Az ipartestület gyűlése.

Az ipartestületnek márczius hó 16-án Bertsey György elnökle alatt tartott rendes havi előjárósági ülésén jelen voltak: *Andriská* Károly alelnök, *Babrik* József, *Bodnár* János (bádogos), *Bogdán* József, *Gyagyovszky* Viktor, *Gyöngyösy* Gyula, *Mészáros* József, *Milibák* József, *Mokry* János, *Nagy* József mázoló, *Óváry* Lajos, *Péchy* Antal, *Széles* Lajos, *Tarsoly* Ferencz, *Voszka* Ferencz előjárók, *Vlád* Ágoston számvevő és *Jankovich* János főjegyző.

A január havi előjárósági ülés jegyzőkönyvének felolvasása után, az elnöki jelentésben előterjesztett ügyekben határozatott.

A január és február hóról szóló és számvevők által megvizsgált és helyesnek talált pénztári számadások szerint a bevételek voltak 1934 frt 79 kr. pénztári maradvány 1898-ik évről 1455 frt 31 kr., összesen 3390 frt 10 kr. A kiadások 3125 frt 14 kr. Pénztári maradvány 264 frt 96 kr.

A nagyváradai takarékpénztártól felvett kölcsönnek még 1898 év végén fennállott 11,000 frt összegéből 2000 frt törlesztett és a még fenmaradt 9000 frt tartozásnak 135 frtot tevő negyedévi kamata.

A rendőrkapitányi hivatal mint elsőfoku iparhatóság az ipartestület 1899. évi február 5-én tartott közgyűlésének jegyzőkönyvét és kapcsolatos számadásait tudomásul vette.

Az ipartestületi nyugdíj szövetkezet megalakítására vonatkozó azon elnöki előterjesztés, miszerint az eddigi megkeresésekre beérkezett hason természetű szabályok nem felelnek meg a kitűzött ezélnak, de vannak már hasonló irányú szövetkezeti szabályok a kormány elé jóváhagyás végett felterjesztve, azok feletti döntés bevárando s csak azután lesz a nyugdíjszövetkezeti alapszabály kidolgozása fogamatba véve, elfogadtatott.

Az országos gazdasági és ipari szövetkezet 2 részjegyre esedékesé vált 800 forint a közgyűlési határozat értelmében kiutaltatott.

Az ipartestületi hitelszövetkezet megalakítása a kedvezőbb ipari viszonyok bekövetkezésének idejéig függőben hagyatni határozatott.

Az ipariskolai zárvizsgák befejezése után tartandó **iparos tanoncvmunka kiállítás** rendezésének előmunkálatával az elnökség bízott meg.

Az iparoktatási bizottságba az ipartestület részéről *Jankovich* János főjegyző és *Bogdán* József előjáró lettek megválasztva.

A nagyváradról eltávozott *Koresmáros* László kovács iparos volt előjárósági tag helyére a póttagok sorrendjéből *Bogdán* József lett behíva.

A »Leszámitoló és jelzálogbank« által alakítandó **Piczulásbank»** erkölcsi támogatása egyhangulag kimondatott.

Az elmúlt hónapokban több iparos barát és jóakaró pártolólától az elaggott iparosok alapjára befolyt következő adományokért: A Nagyváradi takarékpénztártól 100 kor. A Bihar-megyei takarékpénztártól 50 kor. A Bihar-megyei keresk. banktól 50 kor. Gazdasági és iparbanktól 50 kor. A Polgári takarékpénztártól 50 kor. Nsgos Bölöny József urtól 225 kor. 60 fill. Özv. ifj. *Papp* Jánosnéól 20 kor. *Baumeister* Ernő urtól 13 kor. 40 fill., összesen 299 korona, elismerő köszönet szavaztatott s a befolyt összeg a jótékonyági alapra beutaltatott.

A menházban szobafestői munkákért 9 frt. *Nagy* Ferencz és *Erdőhati* Sándor szegény iparosoknak 5-5 frt segély és hat számlára 70 frt 3 kr lett kiutalva.

Végül felolvasatott az ipart nyertek és az iparokat beszüntettekről beérkezett iparhatósági értesítések, ezek között ifj. *Rimanóczy* Kálmán 1472-1899. szám a. rendőrkapitányi hivatal mint első foku iparhatóság által B) iparlajstrom 435. szám alatt kiadott építőmesterei igazolványa.

Elnök bejelentvén, hogy az ipartestületi

iparos nyilvántartási törzskönyv 1670 szám a. felvett ifj. *Rimanóczy* Kálmán építő mester az alapszabály szerinti 10 frt belépési díjon felül külön 50 frtot adományozott az elaggott iparosok alapjára, a külön adományért köszönet szavaztatott.

SZINHAZ.

A »Peleskei nótárius« a »Törvényszék előtt. Jó öreg nagyajtai Zajtai István sohse hitte volna, hogy a m. kir. törvényszék elé rendelik. Peleskétől Pest-Budáig annyi veszedelem daczára ép egészségesen megérkezett, volt még itt néhány kisebb baja Otthello urral, meg a rendőrséggel (kinek nincs ezzel baja?) de hogy annyi esztendő után a törvényszék elé kerüljön, ezt sohasem hitte volna. Történt pedig oly képen, hogy az öreg urat a Magyar Színház felcizálta a deszkáira és ott tartotta három esten át. Persze jóhiszeműleg azt gondolta, hogy az öreg urral már mindenki kénykedve szerint rendelkezik. Az öreg urat utraküldő, átdolgozó szerző, *Gáll* József örökösei, *Gáll* Gyula és társai azonban más nézetet vannak és a szerzői jogra támaszkodva a Magyar Színházat 10000 forint kártérítésre perelték. Ez ügyben tartotta tegnapelőtt a törvényszék a tanukihallgató tárgyalást. *Festetic* Andor grófot, a Nemzeti Színház igazgatóját, *Nemes* Ferenczet a népszínház titkárát és *Réthy* Pált színházi ügynök szakvéleményeit hallgatta meg. Mindhárom azt vallotta, hogy a Nemzeti és Népszínház eddig szerzői illetményt nem fizetett, de a vidéki színházak sem fizettek egyetlen krajczárt sem. Most színházi körökben nagy érdeklődéssel várják a törvényszék döntését, mert az 1884. XVI. törvcikk értelmében minden mű, nem csak a szerző, hanem az átdolgozó halála után is még 50 évig jogvédelemben részesíti a szerző örököseit, már pedig *Gáll* József halála óta még nem mult el az ötven év.

Közönség köre.

Köszönet-nyilvánítás. A helybeli »Erzsébet bölcsőde egyesület« részére a nagyváradai takarékpénztár részvénytársaság 50 frtot, az egyesület csillagvárosi házára szintén 50 frtot, a Gazdasági és iparbank részvénytársaság 10 frtot adományozván, ez a jótékony adományokért köszönetet mond. Nagyvárád, 1899. évi márczius hó 18, dr. *Nögáll* János, egyes. elnök.

Köszönet-nyilvánítás. A *Szent-László-ról nevezett koldus-ápoló és figyermek* menedékház javára újabb a következők adakoztak: A nagyváradai Takarékpénztár 100 frt a biharmegyei Kereskedelmi Ipar és termény hitelbank 25 frt. A Gazdasági és iparbank 25 frt. A Polgári Takarékpénztár 10 frt. Mely kegyes adományokért a fenti részvénytársaságoknak az intézetbeli elaggott és szegény árvák nevében is forró köszönetét nyilvánítja. Nagyvárád, 1899. márcz. 19. Az egyleti elnökség.

Igazságszolgáltatás.

A fosztogatók.

A mult év elejétől kezdve egészen őszig Felső-Kimpány község s a környéke a legnagyobb félelemben volt, mert a vagyona senkinek sem volt biztos. Hol itt, hol ott veszett el valami, hol egy szür, hol egy juh, de nem volt nap amelyen valahol lopás ne történt volna.

Mintha csak a régi szegény legények támadtak volna fel, a községben a házak éjjelnappal zárva voltak, a csendőrök nyomoztak — de hiába.

És a tolvajok mindig vakmerőbbekké lettek, később már világos nappal is loptak, sőt megtámadták az embereket s erővel elvették a mijkok volt.

De éppen ez okozta vesztüket, a vakmerőségük mindinkább növekedett, egyszer azonban rajtavesztettek, a csendőrség elfogta őket.

Nyolcz ember került a vádlottak padjára, akiket annak idején letartóztattak s a mult év szeptemberjétől fogva vannak.

A lopások pedig ezen emberek elfogása után megszűntek. mert noha nem tudtak minden tolvajt elfogni, az otthonmaradottak pedig azóta óvatosabbak lettek.

Az ügy tegnap került tárgyalásra a Móré Pál kir. törvényszéki bíró tanácsában.

A tárgyalásra igen sok tanu volt beidézve, úgy hogy a tárgyalás az egész napot igénybe vette.

Számtalan volt a vád, minden vádlott ellen 5-6, azonban a vádlottak a beüsmérő vallomásukat a törvényszék előtt visszavonták a tanuk pedig igen keveset bizonyítottak, úgy hogy a vádak legnagyobb része elesett.

A törvényszék az ítéletet a monstre perben este 7 óra után hozta meg s a vádlottak közül Pópa Krácsunt két rablásban, két lopásban, egy bűnpártolásban s egy elsajátításban bűnösnek lett kimondva s ezért két évi fegyházatot kapott; a másodrendű vádlott Kurta Togyinka egy rablásért öt havi börtönt kapott, ezt azonban a vizsgálati fogsággal kitöltöttnek vették; Bugyiska Makóvét egy rablásért és egy lopásért tizenégy havi börtönre ítélte, ellenben a többi öt vádlottat File Juont, Zsurkó Vaszalt, Kandré Juont, Mikula Petrut és Pauda Józsefet az ellenök emelt összes vádak alól felmentették.

A törvényszék az összes vádlottakat szabdlábra helyezte.

Ítélet hirdetés. A törvényszéken tegnap hirdették meg Hamza Mihály a tolvaj cigány előtt a kuria ítéletét. A dolog azért érdekes, mert Hamza a város legelvetemültebb tolvajai közé tartozik, aki rendszerint csak néhány napot tölt kint, azután ismét vissza esik, lop és elzárják. Így azután, mert javíthatatlan, egy kisebbszerű lopásért a törvényszék mintegy fél éve két évi fegyházra ítélte s ezt az ítéletet egy a tábla, mint a kuria is helyben hagyta.

Hivatalos hatalom elleni erőszak vádja alól felmentve. Lup Flóra és testvére Tógyer azzal vádolta, hogy két csószot hivatalos eljárásukban gátolták, mert nem engedték meg nekik, hogy a juhaikat, a melyek tilosba voltak, behajtsák. Az törvényszék azonban a vádlottakat felmentette.

Sikkasztó orvosnövendék. Flesch Hugó szigorló orvosnövendék, aki Hecht Samu banküzletében mint irodatist volt alkalmazva s aki tegnap este, mintegy 10.000 frt elsikkasztása után a London szállóban egyszerre két revolverrel föbe lötte magát, súlyos sebesülten fekszik a Rókus kórházban. Eszméletét még mindig nem nyerte vissza, úgy, hogy tehát eddig kihallgatható se volt. A rendőrség lefoglalta azokat a szerelmes leveleket, melyeket a hotelben találtak meg.

Érdekes illetékességi pörben döntött a minap a kir. kuria teljes ülése. A Heinrich A. és fiai kudapesti nagykereskedő cég ugyanis egy levél miatt becsületsértés címén büntető feljelentést tett Kusevi St. Dusan pozsegai lakos ellen a budapesti büntető járásbírósnál. Kusevics a pozsegai járásbírósnál illetékessége mellett kardoskodott s a két járásbírósnál között támadt illetékességi összeütközésben végre is a kuriának kellett döntenie.

A kir. kuria — mint az ügyédek lapja írja — az ügy elbírálásánál annak megoldására szoritkozott, hogy a becsületsértési vétség mely bíróság területén tekintendő elkövetettnek. E tekintetben első sorban az volt figyelembe vevendő, hogy a jelzett módon vitt cselekmény mely mozzanatban mondható bevégezettnek. Mint-hogy pedig becsületsértés csak akkor tekinthető befejezettnek, ha a sértés a sértettnek vagy egy harmadik személynek tudomására jutott, ennél fogva a zárt levélben használt meggyalázó kifejezéssel a levél elküldése és a levél kézhezvételi helye közötti különbség esetében a becsületsértés vétsége az utóbbi helyen tekintendő elkövetettnek, miért is minthogy a Pozsegáról küldött levél tartalma Budapesten, tehát a bu-

dapesti kir. büntető járásbírósnál területén vált nyilvánvaló, ennél fogva ez a kir. járásbírósnál tartandó az eljárás folytatására illetékesnek.

TAVIRATOK.

Az „Otthon“ küldöttsége az igazságügyminiszter előtt.

Budapest, márcz. 18. (Saj. tud. táv.) Az «Otthon» írók és hírlapírók köre ma tisztelgett Rákosi Jenő elnök vezetése alatt Plósz Sándor igazságügyminiszternél a képviselőházban. Az «Otthon» tagjainak üdvözlésére Plósz melegen válaszolt és kijelentette, hogy ezután több időt fog tölteni az «Otthon»-ban.

A pápa beteg.

Róma, márcz. 18. (Saját tud. táv.) A pápa egészségi állapotáról ismét aggasztó hírek keringenek. Testi ereje mindinkább fogy. Tegnapelőtt betegsége ismét fokozottabb lett, melynek folytán ismételt operáció szüksége forog fenn. Hogy Ó Szentsége ezen újabb operációt képes lesz-e kibírni, abban nem igen biznak. Az újabb operációt elhalasztják egy időre.

Egy római lap hire szerint a conclavé összefog gyűlni az esetben, ha betegsége ismételt aggasztó fordulatot vesz.

Az üszkőbi püspökség.

Konstantinápoly, márcz. 18. Hire jár, hogy Novákovics szerb követ a legutóbbi időben több lépést tett a végre, hogy az üszkőbi helyettes püspököt, Firmilian archimandritát (aki azelőtt szerb alattvaló volt) véglegesen kinevezzék erre a püspökségre. Minthogy a porta hajlandó ennek a kívánságnak a teljesítésére, ez a régi kérdés, amelyben az ökümenikus patriarkátus az eddig támasztott kifogásokat, úgy látszik, elejteni szándékozik, valószínűleg legközelebb rendeződni fog. (Magy. Táv. Ir.)

Leégett szálloda.

Budapest, márcz. 18. (Saj. tud. táv.) Newyorkból, az új világ legnagyobb városából óriási tűzveszedelem hírére hozzák a kábel sürgönyök:

A tűz a Windsor szállót pusztította el, mely az ötödik avenuekeleti oldalán, a 45-ik és 46-ik utca között állott. A tűz gyorsan elharapózott az egész épületen, amely csakhamar izzó kályhához hasonlított. A szálló lakói segítségért kiabálva tolongtak a háztetőn és az ablakoknál. A tűzoltóság minden lehetőséget elkövetett, hogy a megszorult lakókat a szomszéd házak tetéjéről kötelek segítségével megmentse. Egy asszony a tizenötödik emeletről kiugrott az ablakon. A mentő-munkához mentőket és orvosokat hívtak.

A Windsor szálló a legelőkelőbb newyorki szállók egyike volt. Az amerikai milliomosok palotái között állott a hírhedt ötödik avenue-n s csak a leggazdagabb, legelőkelőbb utas kereste fel.

A tűz a megejtett vizsgálat szerint egy másod emeleti szobában keletkezett. Valószínűleg a szoba lakója szivarját, vagy a gyufát a függöny mellé dobta, melytől ez tüzel fogott s mintegy öt perc alatt a modern amerikai építmény lángba állott.

A halottak közül eddig egy holttestet

imertek fel. Johu Kirk chikágói többszörös milliomosnak a felesége a szerencsétlen. A többi halottakat, kiket a füstlő romok alól kihúztak a kórházba szállították s fénykép felvételt eszközöltek róluk.

A tűzvész áldozata lett Mac Kinley köztársasági elnök sógornéja is Mistress Mac Kinley és leánya, akik a katasztrófa pillanatában a 47-ik utcában sétáltak s egy lezuhanó fal mindkettőjüket eltemette.

A sebesültek közül ma reggelig huszonnyolczan meghaltak.

REGÉNY-OSARNOK.

TILTOTT UTAKON.

Landor Henrik utazásai és kalandjai Tibetben. 9

Fordította: B. Gy.

A nagy részvét és udvariasság, mit irányomban a Rupun és a katonák mutattak, azt a gondolatot érlelte meg bennem, hogy végem közel van. Hogy Tschanden Sing és Man Singről semmi értesítést nem nyerhettem, ez nagyon elkésérett és a katonák hallgatásáról, ha utánuk kérdezősködtem, azt következtettem, hogy valami borzasztó dolognak kellett veük történni. Aggodalmamat azonban nem árultam el, s daczára, hogy a katonák barátságosak voltak hozzám, mégis úgy viselkedtem mintha mindent természetes dolognak találnék, ami csak történik. Így telt el a délelőtt a katonákkal való társalgásban, mely alatt iparkodtam minél több tibeti dologgal megismerkedni.

Déltájban egy katona jött a sátorba és nagyot kiáltott, azután nehéz kezeivel jókorát ütött vállaimra:

— Ohe! (Ez egy tibeti fölkiáltás, melyet a köznép szokott használni, mely a mi nyelvünkön körülbelül annyit tesz: »Ide hallgass!«)

»Ohe!« ismételte a szót, »mielőtt a nap lenyugodnék, megkorlácsolnak téged; mindkét lábszárod eltörik,* szemeidet kiszurják és azután lefejeznek.«

Az ember, ki e szavakat mondta, rendkívül komoly arcot vágott hozzá s minden egyes kijelentését kézmozdulattal illusztrálta. Kinevettem őt s úgy tettem, mintha az egész dolgot csak tréfának venném, egyrészt mert ezt tartottam a legjobb móduak arra, hogy őreimet megijesszem s a tettelegességektől visszatartsam, másrészt pedig, mert egy szuszra oly sokat mondott, hogy azt hittem, csak elrémíteni akar.

A küldöncz szavai az én barátságos őreimet egészen lehangolták és midőn igyekeztem őket felvidítani, rövidesen azt felelték, hogy én sem fogok sokáig nevetni. Bizonyára közbejött valami, mert embereim ki s be járkáltak a sátorba izgatottan és egymással suttogva beszéltek. Midőn hozzájuk szóltam, nem feleltek többé s midőn emiatt kérdést intéztem hozzájuk, jelek által értelemre adták, hogy ajkaik mostantól fogva zárva maradnak.

Félóra múlva egy másik ember rohant a sátorba rendkívül izgatottan és őreimnek jelet adott, hogy engem kivezessenek. Ezt megtették s künn még szorosabbra húzták köteleiket és mellem s karjaim körül újabb köteleket kötöttek. Így összekötözve vittek a vályogházba és egy szobába állítottak. Kívül nagy népsokaság gyűlt egybe és egész sereg katona. Kis idő múltán Man Singet megkötözve ugyanezen szobába hozták. Örömmel, hogy s olgámat láthattam, oly nagy vala, hogy minden bajomat, mi eddig ért, ellejtettem és a pör-nép sértegetéseit s gunyját észre sem vettem.

(Folyt. köv.)

KÖZGAZDASÁG.

Az osztálysorsjáték.

Az osztálysorsjáték tegnapi húzásánál a következő számokat sorsolták ki:

100,000 koronát nyert 49878, 60,000 koronát nyert 49810, 10,000 koronát nyert 66000.

5.000 koronát nyertek 84903 85828 91285
 2.000 koronát nyertek 220 790 7855 22800
 24701 25694 32836 33454 34465 37631 45282
 46046 52945 53255 65095 65200 07572 71735
 81515 81849 84834 98130 99924. 1000 koronát nyertek 2168 5503 5537 18619 98329
 19642 28534 31840 35405 35674 47052 47200
 50945 51032 51073 54427 54927 59937 60452
 61686 68640 69181 70167 70695 71472 72464
 75256 28537 78629 80540 82263 96041 92899
 95084. 5000 koronát nyertek 99985 9793 6055
 6547 87422 13148 15497 16933 17246 2351
 23886 24448 25684 26452 26795 26705 27850
 28453 29187 29736 31075 31961 33734 34649
 34746 35392 42351 44828 45839 46026 51262
 53097 54223 54968 55685 55884 57027 58322
 61117 64634 64099 65656 66259 67498 69754
 70194 75385 76712 79008 79096 79502 80504
 80980 83568 85651 86953 87091 87184 88260
 89923 90826 90980 92703 94630 96585 96795
 96851

Az almafák megóvása. Az ország területén virágzásnak indult gyümölcstermelés egyik ágát, az almatermelést a »Vértetű«-nek nevezett rovar a legnagyobb mér ékben veszélyeztetvén, a nagyméltóságú földmívelésügyi m. kir. miniszter urnak f. évi 9679—IV. 3. sz. körrendelete értelmében a város területén lévő kertekben, faiskolákban, szállóhegyen lévő almafák megvizsgálása — s ott hol az említett kártékony rovar jelenléte megállapítható annak kötelező kiirtása elrendeltetik. Addig is míg ezen vizsgálat az e czélből kiküldött tisztviselő és szakértő, vagy más alkalmas egyén közbenjöttével teljesítetik, a fent említett miniszteri körrendelet 1. §-a értelmében köteles minden birtokos a birtoka egész területén, minden mezőn vagy hegyőn az őrizetére bízott egész területen — az almafákat és alma csemetékét folytonos figyelemmel kíséreni és ha azok törzsének, vagy ágainak körgén kisebb-nagyobb, a vértetű jelenlétét feltűntető fehér gypjas foltokat észlel, erről a rendőrkapitányi hivatalnak azonnal jelentést tenni. Nagyvárad, 1899. évi márcz. hó 18-án. *Gerő*, rendőrkapitány.

SZERKESZTŐI PÓSTA.

Egy cséffai kisbirtokos. Hogy Czeglédy ügyvéd ur törvény és rendeletek ellenére községi bírói főszolgabírói assistenciával 54 holdat kiszakított a közlegelőből, valamint hogy a főszolgabíró 400.000 db téglát vettett a közlegelőből, már a multkor megvolt írva, bár nem ily részletesen, mint a beküldött nyílt levélben s azért feleslegesnek tartjuk újra szellőztetni a dolgot. Nyílttéri közleményben is csak két feltétel alatt adhatjuk az ilyen tartalmu czikkeket: 1. ha nevét a közleménynek aláírja s érte a felelősséget viseli, 2. ha az ügy anyagi oldalát a kiadóhivatalnál elintézi.

Dr. VUCSKICS GYULA.

NYILTTÉR.

Új ékszer-üzlet megnyitás!

Van szerencsém a nagyérdemű közönség szives tudomására juttatni, hogy a „**Lutzkó testvérek utóda Löbl Ede**“ ur volt helyiségét átvettem és abban a modern igényeknek teljesen megfelelő új

ékszer-üzletet

rendeztem be. Főtörekvésem mindenkor arra fog irányulni, hogy a nagyérdemű közönségnek **izléses és művészi kivitelű ötvös-munkákkal és árukkal** szolgálhassak és szolid szabott árainmal a bizalmat teljes mértékben kiérdemljem és megnyerjem.

Üzletem megtekintésére a nagyérdemű közönséget tisztelettel felhívom s vagyok

kiváló tisztelettel
Kálmán Sándor,
 ékszerész.

Tiszán kezelt természetes
HEGYI-BOROK!

Nagymenyiségű kedvező bevásárlásaim folytán ajánlok:
Jóminőségű homoki bort,
 literje **30kr.**

Kitűnő asztali ó bort, literje **32 kr.**
100 liter 23 és 24 frt.

Magyarádi ujbort,	literje 40 kr.
Magyarádi ó bor,	„ 40 „
Magyarádi peese nye bor „	50 „
Asztali veres bor,	„ 44 „
Ménesi veres bor,	„ 64 „

Mindennemű üvegelt **csemege, aszú és pezsgőborok, a legolcsóbb** árban.

A „**Matild**“ és „**Baross**“-forrás gyógy-savanyuvizek főraktára.

Vidéki megrendelések pontosan teljesítetnek; **helybeli rendelvényeket házhoz szállítatok!**

Kiváló tisztelettel:

MERTZ NÁNDOR.

Nagyváradon, N.-Körözs-u., (Mertz-ház.)

☛ **Telefon összeköttetés.** ☛

ERÓDI H. cukrászata

Nagyvárad, Fő-utca.

Felvállal és pontosan teljesít, úgy **helybeli,** mint **vidéki,** mindenféle szakmájába vágó megrendeléseket **mérsékelt árak** mellett.

Vidéki küldemények gondos csomagolás és pontos **szétküldés** következtében, rendes időben és **sértetlen** állapotban érkeznek.

Ugyanott mindenféle húsvéti cukor-, selyem- és plüs-disztojások 3 krtól 10 frtig kaphatók.

Kugligolyó bőrből

!!mélyen leszállított árban!!

Árak nagyság szerint:

2 frt 50 kr., 3 frt 50 kr., 4 frt 50 kr. és 5 frt.

Mint hogy készletem aránylag csekély és végkiürítést rendezek, kérem a megrendeléseket azonnal eszközölni.

KALOTAY ISTVÁN,

Nagyvárad, Uri-utca 685.

Richter-féle Horgony-Pain-Expeller
Limiment. Capsici comp.

Ezen hírneves háziaszer ellenállt az idő megpróbáltatásának, mert már több mint 30 év óta meghízáható, fájdalomszillapító bedörzsölésékként alkalmazhatók. Köszvények, csúsznál, fogszárgatásnál és meghűléséknél és az orvosok által bedörzsölésére is mindig gyátrabban rendelkeztek. A valódí Horgony-Pain-Expeller, gyátrabban Horgony-Limiment-olajozás alatt nem titkos szer, hanem igazi népszerű házi-szer, melynek egy háztartásban sem kellene hiányoznia. 40 kr., 70 kr. és 1 frt. üvegekben árban májdnem minden gyógyszerárban kaphatók. Főraktár: Török József gyógyszereszeznél Budapesten. Bevásárlás alkalmával igen óvatossá legyünk, mert több kisboltokéknél utaztat van forgalomban. **MI nem akar megkárosodni, az minden egyes üveget „Horgony” védjeggyel és Richter-olajozással ellenőrizze, melynek mint nem valódi utasítása vissza. RICHTER F. AD. és társa, cs. és lit. udvari székhat. RUDOLFSBART.**

Értesítés!

Tisztelettel van szerencsém a t. cz. közönség b. tudomására adni, miszerint fürdőmben létesített

hidegvizgyógyintézet

f. hó **20-án** megnyilik.

Kiváló tisztelettel:
Rimanóczy Kálmán.

A nagyközönség nyilatkozata.

Hálairat Amerikából.

Az eredeti levél másolata szószerint magyarra fordítva!

Wilhelm Ferencz gyógyszerész urnak Neunkirchen, Alsó-Ausztria.
 New-York, 1898. május 18.

Kedves Uram!

1895. november 12-én a rheuma annóra erőt vett rajtam, hogy kénytelen voltam ágyba feküdni. Nyolcz hónapon át merev állapotban fekvé mozdulni sem bírtam. 175 lbs-ról 137 lbs-re fogytam le azon irtóztató fájdalmakban, mit ez idő alatt szenvedtem. Minden gyógykezelést megpróbáltam, eredménytelenül. Electr. kenőcs, török fürdők stb., az orvoságok minden képzelhető módját megpróbáltam s még csak jobban sem éreztem magam, úgy hogy kezelő orvosom maga kidobott pénznek nevezte amit gyógykezelésre költöttem.

Idők multán egyik barátom látogatott meg, aki említést tett előttem a **Wilhelm-féle rheuma-és csúz-ellenes vértisztító** theáról, mint a rheuma egyik nélkülözhetetlen gyógyszeréről. Elmondottam neki, mint próbálkoztam már egyéb szerekkel s hogy kevés bizalmam van már.

Ugy látszik jobb sejtímem diktálta, hogy Önhöz fordultam, mert még reméltem kissé, bálha van segítség, mely engem kigyógyít. És ime meggyőződtem, hogy csakugyan van ily segítő.

Nem lehet szavakkal elbeszélni azt a szenvedést, mely különösen az utolsó 3 évben gyötört; de most már semmi bajom nincs és e pillanatban azt hiszem, hogy megijadom, a világ minden kincsénél többre tartva **Wilhelm-köszvény-és csúz-ellenes vértisztító theáját.**

Együttal sziveskedjék számomra posta-fordulatával 1 tuczatot (12 csomag) küldeni a nevezett köszvény-és csúz-ellenes vértisztító theából.

Egyébként önnök jó egészséget, hosszú életet kívánva, maradtam tisztelettel

Gordon M. József,
 New-York, Orchard st. 179. Egyesült-Államok, Amerika.

Kapható minden gyógyszerárban.

1087 eln./1899.

Pályázati hirdetmény.

Nagyvárad város törvényhatósági bizottságának f. évi március hó 9-én és folytatva tartott ülésén 49/2526 szám alatt kelt határozata értelmében Nagyvárad város adóhivatalánál kinevezés folytán megüresedett **II-od osztályu** s az esetleg üresedésbe jövő **III-ad osztályu** számtisztai állásra ezennel pályázatot hirdetek.

Felhivom ennél fogva mindazokat, a kik ezen április havi rendes közgyűlésen választás útján betöltendő s a szervezeti szabályrendet 216. §. II-ik pontja értelmében 600 forint fizetés és 200 frt lakbér illetményvel javadalmazott **II-od osztályu** esetleg az üresedésbe jövő 500 frt fizetés és 200 frt lakbér illetményvel javadalmazott **III-ad osztályu számtisztai** állást elnyerni óhajtják, miszerint szabályszerűen felszerelt pályázati kérvényüket **méltóságos dr. Bóthy László főispán urhoz** mint a kijelölt választmány elnökéhez **f. év április hó 8-ik napjának délutáni 5 órájáig** annál is inkább nyujtsák be, mivel a későbben érkezett kérvények figyelembe vételni nem fognak.

Nagyvárad, 1899. március hó 18-án

Dr. Bulyovszky József,
polgármester.

FELHIVÁS

az összes

gyomor és alhasi bántalmakban szenvedőkhöz:

— Máj —

— Vese —

— Hólyag —

— Aranyér —

!!Hatásában páratlan!!

PAULA-VIZ

A jelenkor szenzációs gyógyvize.

Magyaradi „PAULA”

gyógyforrás r.-v.-társaság.

Budapest, VII. Erzsébet-körut 58.

Vezérképviselő:

Janky Antal. Nagyvárad.

Üzlet átvétel!

Van szerencsém a nagyérdemű közönség b. tudomására hozni, hogy helyben a dr. Grósz-féle házban a **Benkő Kálmán** utóda-féle

fűszer-, bor-, rum-, thea-, ásványviz és csemege üzletet

átvettem, azt tovább a magam törv. bejegyzett cégem alatt fogom folytatni. Sok éven át szerzett kereskedelmi ismeretem és tapasztalatom folytán azon előnyös helyzetbe jutottam, hogy mélyen tisztelt vevőim legmagasabb igényeinek is megfelelhetek.

Üzletembe bevezettem a magyar királyi lópor, kártya, okmány, levélbélyeg és váltó-úrlap eladást is; a fűszerraktart tetemesen megnagyobbítottam úgy, hogy bármilyen nagyobb megrendelésnek is eleget tehetek.

Vidéki megrendelések a helybeli vasúti állomáshoz, a helybeliek pedig házhoz díjtalanul lesznek szállítva.

A midőn a nagy érdemű közönség b. pártfogását és szives rendelését kérem ígérem annak **jutányos és pontos** kiszolgálását is

Magamat a nagyérdemű közönség b. jóindulatába ajánlva maradok kitünő tisztelettel

Szabó István.

Gazdasági vetemény és virág magvak eladása.

1 liter szalon petroleum 20 kr.

Bikszádi

áriappal

és ismertető

könyvecskével

bérmentve szolgál

A

KÜTKEZELŐSÉG

BIKSZAD,

(Szatmármegye.)

Bikszádi ^A ásványos gyógyvizet, mely egyedül a maga nemében, több hírneves egyetemi orvostanár és hírneves vidéki orvosok hatásánál fogva fölébe helyezik a külföldi és drága Selters és Gleichenbergi vizeknek. Gyógyító hatása a bikszádi ásványos gyógyviznek kitünően bevált idült és heveny légesőhurut, hangszálag hurut, vérköpés ellen. Nagy konyhasó tartalmánál fogva vérbányás, tüdőcsúcs hurutnál és kezdődő gümőkórnál, továbbá kitünő eredményt értek el a **bikszádi viz** alkalmazása által emésztetlenség, idült- és heveny gyomorhurut, máj- és epe hólyagbántalomnál, a belek renyhe működésénél, vese- és hólyagbántalmaknál, görvélykóros daganatoknál, heveny és idült női bántalmaknál, mint specificum vált be.

Bikszádi viz bérleje s a sztojkaí viz föelárusítói:

ALMER LAJOS ÉS KÁROLY

nagybányal lakosok.

Sztojkaí ^A ásványvizet, mint Erdély gyöngyét, nem hiába nevezték el **magyar kártyabadi viznek**, mert tényleg annak gyógyhatása, a szigoru diéta betartásával: idült gyomor- és epebántalom, máj- és epebántalom, valamint epekő bajoknál, nemkülönben **csukorbetegségnél** alkalmazva, valóságos esodákat művel, kitünő hatása a Sztojkaí ásványviz a légzőszervek összes bántalmainál, valamint a női bajok és görvélykóros bántalmaknál is. — A Sztojkaí ásványviz dús szénsavtartalmánál fogva, akár borral, akár gyümölcszörppel vegyítve, mint kellemes üdítő ital pártját ritkítja. **Sztojkaí ásványviz** hosszas használata az ép szervezetben elváltozást nem idéz elő s így a rossz ivóvizet is pótolja bármely vidéken, annyival is inkább, mert hosszabb állás után nem csapódnak ki belőle a szilárd alkotórészek, mely tulajdonsága lehetővé teszi a tengeren túli szállítást.

Sztojkaí

áriappal

és ismertető

könyvecskével

bérmentve szolgál

A

FORRÁSKEZELŐSÉG

SZTOJKA,

Szolnok-Doboka m.

A bikszádi viz kapható Nagyváradon, Janky Antal utóda (Kiss Károly), Kádár János és Wurst József urak fűszer üzletében. — Az alant irt legjutányosabb árak mellett, házhoz szállítva: egy üveg 1/2 literes bikszádi viz 14 kr., ha az üveget visszaadjuk 11 kr. Egy üveg 1 literes bikszádi viz 12 kr., ha az üveget visszaadjuk 16 kr. Egy láda 40 1/2 literes üveg bikszádi viz 5 frt 20 kr., a 40 üres üveget ha visszaadjuk 3 frt 70 kr. Egy láda 25 1 literes üveg bikszádi viz 5 frt 20 kr., a 25 üres üveget ha visszaadjuk 3 frt 70 kr.

A nagyérdemű hölgyközönség szives figyelmébe!

Van szerencsém a nagyérdemű hölgyközönség b. tudomására hozni, hogy üzletem átalakítása folytán az összes raktáron levő árukat

→ gyári áron alul, azaz félárban kiárusítom. ←

Női divatszövetek 16 krtól feljebb. Czérna és pamutvásznak, kartonok, paplanok, kanavászok, selymek, függönyök, ág-garnitúrák, férfi- és női fehérműek, dús raktár női felöltőkben.

Tavaszi kabátok 3 frttól feljebb.

Gallérok 90 krtól feljebb.

Ezen körülményt azon tiszteletteljes kéresemmel hozom a nagyérdemű hölgyközönség b. tudomására, hogy a fentiekről meggyőződést szerezni és üzletemet nagybecsű látogatásukkal szerencsétlenül sziveskedjenek

Kiváló tisztelettel

Grósz M. Menyhért,

Nagyvárad, Zöldfa-utcza, Zöldfa-szállodával szemben.

Szerencse kell az embernek!

A negyedik magyar királyi szabadalmazott osztálysorsjáték I. oszt. sorsjegyei már kiadattak és mi az időközben előjegyzett megrendelések eszközését megkezdjük. A nagymérvű szerencse eredményeinek köszönhetjük, hogy **hozzánk** oly nagy számban érkeznek megrendelések.

Miután Fortuna már előzetesen is kedveskedett nekünk, most újból szerencsénk volt, amennyiben a mostani 3. és 4. osztálynál a 80.000 és 90.000 koronás főnyereményeket mi fizettük ki vevőinknek. Nem is egészen 1½ év alatt **nálunk** körülbelül egy és egy fél millió koronát nyertek.

Szigoruan reális és pontos kiszolgálásunknál fogva vevőinknél bel- és külföldön a legnagyobb bizalmat nyertük el.

Ennélfogva kérjük, hogy újonnan belépő vevőink is ajándékozzanak meg bizalmukkal és kíséreljék meg szerencsésük megalapítását egy sorsjegynek minél előbbi megrendelése által.

Tanácsos a megrendelést minél előbb beküldeni hozzánk, mert így előreláthatólag abban a helyzetben leszünk, hogy a rendelést azonnal eszközöljük, ha a megbízást f. é. márczius hó 30-ig kézhez kapjuk.

A negyedik magyar királyi szabadalmazott osztálysorsjáték tervének beosztása ugyanaz, mint a harmadiknál volt és a 6. osztályban huzás alá kerülő nyeremények sorozatát alant közöljük.

A betétek is ugyanazok maradtak és az I. osztály sorsjegyeinek ára a következő: ¼ eredeti sorsjegy 6 frt, ½ eredeti sorsjegy 3 frt, ¼ eredeti sorsjegy 1 frt 50, ¼ eredeti sorsjegy frt—,75.

A befizetések postautalványon küldhetők, vagy mi utánvétellel küldjük a sorsjegyeket.

A magyar királyi szabad. osztálysorsjáték 50,000 nyereménye a következő: A hivatalos tervezet 9. §. értelmében szerencsés esetben 1.000.000 korona. A főnyeremények: különösen 1 jutalom 600.000 kor., 1 főnyeremény 400.000 korona, 1 nyeremény 200.000 korona, 2 nyeremény a 100.000 kor. = 200.000, 1 nyeremény a 90.000 kor., 1 nyeremény a 80.000 korona, 1 nyeremény a 70.000 korona, 2 nyeremény a 60.000 korona, 120.000, 1 nyeremény a 40.000 kor., 5 nyeremény a 30.000 korona 150.000, 1 nyeremény a 25.000 korona, 7 nyeremény a 20.000 kor. 140.000, 3 nyeremény a 15.000 kor. 45.000, 31 nyeremény a 10.000 kor. 310.000, 67 nyeremény a 5.000 kor. 335.000, 3 nyeremény a 3.000 kor. 9.000, 432 nyeremény a 2.000 korona 864.000, 763 nyeremény a 1.000 kor. 763.000, 1238 nyeremény a 500 kor. 619.000, 90 nyeremény a 300 kor. 27.000, 31700 nyeremény a 200 kor. 6.340.000, 3900 nyeremény a 170 kor. 663.000, 4900 nyeremény a 130 kor. 637.000, 50 nyeremény a 100 kor. 5.000, 3900 nyeremény a 80 korona 312.000, 2900 nyeremény a 40 korona 116.000, 50.000 nyeremény és jutalom 13.160.000 korona értékben, melyek hat osztályban sorsoltatnak ki és készpénzben lesznek fizetve, csakhogy szerencse kell az embernek!

Török A. és Társa

NEMZETKÖZI SORSJEGYIRODA

A M. KIR. SZABAD. OSZTÁLYSORSJÁTÉK FŐELÁRUSÍTÓJA

Budapest, Váci-körút 4A.

304—1899.

Kiadó birtok.

A nagyváradai Káptalan tulajdonát képező Gyapju község határában elterülő

„Nagyméhes“

elnevezés alatt ismert tagbirtok, mely áll

354 c. h. 800 öl szántó,

7 c. h. 298 öl rét,

6 c. h. 897 öl tanya hely

és hasznavehetetlen földterületből **1899 évi október hó 1-től** haszonbérbe kiadó.

A bérleti feltételek megtekinthetők az uradalom központi irodájában Nagyváradon.

A bérelni szándékozók írásban beadandó ajánlataikhoz a bérösszeg 10%-át mint bánompénzt csatolják, mert a nélkül beérkező ajánlatok figyelembe nem vételnek. Ajánlatok **április 3-ik** napjáig fogadtatnak el.

Papp Imre,
kápl. főtiszt.

Köszönetnyilvánítás.

Ó Fensége Salvator Lipót főherceg udvarmesterei hivatala. Általános Asbestáru gyár. Ó császári és királyi Fensége Salvator Lipót Főherceg rendkívül meg van elégedve az asbesttalppal bélelt cipőkkel. Ó Fensége hosszabb gyalog kiránduláson használta e cipőket és érezte, hogy lábai nem fáradtak úgy el, mint más közönséges cipőknél. Küldök egy pár vadász-cipőt, hogy annak a mintájára készítsenek másikat asbesttalpbéléssel, ugyanannál a cipésznél s aztán küldjék ide. **Hisszük, hogy e vadászcipők ép oly jók lesznek és ép oly megfelelők, a mint megfelelők voltak a szalenczipők.**

Zágráb, 1898. július hó 8-án.

K R A H L. huszárcapitány.

Magyarország volt miniszterelnöke, a közigazgatásügyi bíróság elnöke, a következőket írja: Tisztelt Doktor ur! Az asbestbetéti cipők kitérőnek bizonyultak, szilárdan és puhán járok; megszűnt minden lábfájásom, úgy hogy — azt hiszem — lábbajom semmi további orvoslást nem igényel. Szíves tanácsát köszöni Dánoson, 1897. évi szeptember 17-én. Tisztelő híve: **WEKERLE SÁNDOR.**

Nincs többé lábfájás

Órjuk lábainkat hidegtől, nedvességtől és meghűléstől. **Sem tyukszen, sem izadós láb, sem bőrkeményedés, sem lábdagauat, sem lábégés.** Rövid idei viselés után **megkönnyebbül a járása** annak, ki cipőjét **dr. Högyes-féle az egész világon szabadalmazott Asbest talpbéléssel látja el.** Kettős vastagságú 1 fűt 20 kr., egyszerű 60 kr., homoktalp 40 kr., gyermekeknek feje. Az Asbesttalpbélés kitérőségét legjobban bizonyítja, hogy a cs. és kir. közös hadseregnek és a m. kir. honvédségnek eddig 22500 pár szállított. Szétküldés csakis utánvétellel, vagy a pénz előleges beküldése és külön 10 kr. frankó. Felvilágosítások és prospektusok, köszönetnyilvánítások ingyen. Visszonteladóknek megfelelő árengedmény.

Általános Asbestáru gyár betét-társaság Budapest, VI., Sziv-u. 18.

Van szerencsém a nagyérdemű közönséget tisztelettel értesíteni, hogy az **idei kitünő minőségű**

szalámi eladását

már megkezdtem és továbbra is **Kossuth Lajos-utca Pontelli-házban** (benn az udvarban) árusítom.

Egyszersmind szíves tudomására adom a mélyen tisztelt közönségnek, hogy saját gyártmányu szalámim **nagy detail kereskedőnél** helyben egyedül csak

Kádár János urnál kapható.

Szíves megrendeléseiket kérve vagyok

kiváló tisztelettel **Pontelli János.**

Nagy kiárusítás!

Fő-utcai (Olaszi) üveg-, porcellán- és lámpa-kereskedésben raktáron levő

Majolica, Fayance, Teracota egyéb diszárukat, olajnyomatu képeket,

mivel azokat jövőre tartani nem szándékozom, minden elfogadható áron **kiárusítom.**

— Továbbá az üzlethelyiség nagyobb javításának eszközölhetése végett más egyéb árukat is **mélyen leszállított áron** bocsájtok a nagy készlet és helyszüke miatt eladásra, u. m. **étkező, theás, kávé, ozsonnás, fekete kávé** és **mosdó-készleteket, lámpákat, esillárokat, üveg-készleteket, konyhai edényeket, alpacca China-ezüst** árukat és **evő-eszközöket.**

Tisztelettel:

Déry János,

Nagyvárad, Olaszi, Fő-utca.